

Chút xưa CÒN GIỮ

4 Giữ gìn tinh hoa áo dài

4 Thú thưởng trà

5 Đi tìm nét văn hóa đặc trưng

Trong suốt chiều dài lịch sử đất nước, trải qua nhiều tiếp biến văn hóa nhưng tà áo dài Việt vẫn là biểu tượng tinh hoa mà ít trang phục dân tộc nào có được. Bởi áo dài là sự kết hợp hoàn hảo của sự kín đáo và quyến rũ, hiện đại lẫn truyền thống, nhẹ nhàng nhưng cũng khá mạnh mẽ. Tà áo dài Việt luôn là nguồn cảm hứng bất tận cho những nhà may, nhà thiết kế không ngừng sáng tạo. Ảnh bìa: Tác phẩm Người phụ nữ đội nón lá bên sông được vẽ năm 1937 của danh họa Mai Trung Thứ (1906-1980). Đây là bức tranh tiêu biểu cho tinh hoa của lớp họa sĩ Cao đẳng Mỹ thuật Đông Dương thời kỳ đầu, tại phiên đấu giá ở Sotheby's Hong Kong năm 2021, tác phẩm được bán với mức 1,57 triệu USD.

Thiết kế: THIÊN BẢO

Cách mạng về tinh gọn tổ chức bộ máy

ĐỖ LAN HƯƠNG

Việc đổi mới tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị theo hướng tinh gọn đang trở nên “nóng” hơn bao giờ tại khắp các cuộc họp, diễn đàn, báo chí trong cả nước. Nếu xét một cách toàn diện thì xây dựng bộ máy công quyền khoa học, hoạt động hiệu lực, hiệu quả ngoài mục đích phục vụ nhân dân, doanh nghiệp tốt hơn; còn tồn tại như một nhu cầu tự thân của cộng đồng các thành viên trong cơ quan Nhà nước (ở đây là đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức) - đó là nguyện vọng được làm việc trong một môi trường chuyên nghiệp, khoa học và hiện đại với những giá trị ưu trội.

Trong quá trình đổi mới, Ban Chấp hành Trung ương, Bộ Chính trị, Ban Bí thư đã ban hành nhiều nghị quyết, kết luận về đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị. Qua 7 năm triển khai thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25-10-2017 của Ban Chấp hành Trung ương về “Một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị, tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả”, bước đầu hệ thống chính trị đã giảm bớt được các khâu trung gian, giảm biên chế, giảm chi thường xuyên, giúp tăng thêm ngân sách để chi đầu tư phát triển. Tuy nhiên, mô hình tổng thể về tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị nhìn chung vẫn chưa hoàn thiện với thực trạng tổ chức còn chồng chéo, chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn còn chồng chéo, trùng lặp. Việc phân công, phân cấp, phân quyền chưa hợp lý và đồng bộ; cơ chế kiểm soát quyền lực hiệu quả chưa cao, sự phối hợp giữa các cấp, các ngành chưa chặt chẽ... Chính vì vậy, với quyết tâm chính trị mạnh mẽ, tại Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII (ngày 25-11), Tổng Bí thư Tô

Người dân đến làm thủ tục hành chính tại Trung tâm Hành chính Đà Nẵng.

Ảnh: Tư liệu

Lâm một lần nữa nhấn mạnh, việc đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hệ thống chính trị là đòi hỏi rất cấp thiết trong tình hình thực tiễn, là vấn đề đặc biệt hệ trọng, tác động đến sự phát triển của đất nước, tâm tư tình cảm, quyền lợi của cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức trong hệ thống chính trị.

Thật ra, sắp xếp, tinh gọn bộ máy, nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động của hệ thống chính trị không chỉ là chủ trương lớn được Đảng quan tâm, chỉ đạo tập trung thực hiện, mà còn là xu thế tất yếu - là bước đi bắt buộc trên hành trình cải cách, phát triển và hội nhập. Cải cách xét đến cùng là để có một nền hành chính mới, hiệu quả hơn, trong khi đó, xây dựng bộ máy Nhà nước về bản chất là hướng tới hiệu lực quản lý, bảo đảm vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, vai trò quản lý của Nhà nước, phát huy quyền làm chủ của nhân dân. Cho nên, có thể khẳng định, đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy là

một điều kiện để công tác cải cách hành chính tiến tới thành công, nhất là trong bối cảnh hội nhập quốc tế như hiện nay.

Tuy nhiên, kết quả của việc “tinh gọn” không đơn thuần là giảm được bao nhiêu biên chế hay sáp nhập, tổ chức lại các cơ quan Nhà nước, đây chỉ là từng bước triển khai thực hiện. Công tác tinh gọn chỉ thành công khi chúng ta có một nhà nước năng động, minh bạch, hiện đại hơn và đáp ứng được sự kỳ vọng cũng như khơi dậy được sức dân. Có lẽ trong hành trình rút gọn tổ chức, sắp xếp lại hệ thống các cơ quan, đơn vị Nhà nước thì yếu tố con người cần phải được lưu tâm và thận trọng hơn hết bởi: “Nhiệm vụ sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy là công việc rất khó khăn, nhạy cảm, phức tạp, ảnh hưởng trực tiếp đến mỗi con người trong từng tổ chức. Do đó, đòi hỏi sự đoàn kết, quyết tâm cao, dũng cảm và cả sự hy sinh lợi ích cá nhân, vì lợi ích chung”.

Trước hết, phải tinh giản đúng đối tượng,

đúng cơ quan, đơn vị, tổ chức - những cán bộ, công chức, viên chức yếu kém, thiếu trách nhiệm hay những tổ chức trung gian, không cần thiết. Tinh gọn nhưng vẫn đảm bảo giữ lại được người giỏi, hạn chế thấp nhất tình trạng “chảy máu chất xám” vì một khi chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức không được nâng cao, bộ máy hành chính vẫn sẽ trì trệ, dù có được tinh giản hay không. Nếu muốn tinh gọn đúng cách và đúng hướng, cần xem xét đi kèm với đổi mới hệ thống tiêu chí đánh giá cán bộ, công chức, viên chức, tránh việc đánh giá theo cảm tính, không lượng hóa được công việc, tạo cơ hội cho các quan hệ, tình cảm cá nhân len lỏi và chi phối.

Bên cạnh đó, như đã nói ở trên, tinh gọn tổ chức bộ máy không thể tránh khỏi việc đụng chạm đến lợi ích cá nhân, đòi hỏi sự thấu hiểu, chung tay và cả sự hy sinh vì lợi ích chung. Vì vậy, quá trình tinh giản phải được tiến hành song song với việc tăng cường công tác tuyên truyền, kịp thời nắm bắt tâm tư, tình cảm, nguyện vọng của từng cán bộ, công chức, viên chức để có hướng sắp xếp, bố trí, giải quyết thỏa đáng, hợp lý hợp tình, không để bất kỳ cá nhân nào trong tổ chức có cảm giác bị “bỏ rơi” sau khoảng thời gian dài làm việc và cống hiến. Có như vậy thì việc đổi mới, sắp xếp, tổ chức lại bộ máy mới nhận được sự đồng thuận từ nhiều phía - từ người dân và chính đội ngũ nhân sự của bộ máy đó.

Khác với những giai đoạn đổi mới, cải cách trước đó, việc sắp xếp lại bộ máy Nhà nước lần này được Tổng Bí thư Tô Lâm xác định là “cuộc cách mạng về tinh gọn tổ chức bộ máy”. Đã là “cách mạng” thì phải được thực hiện với quyết tâm chính trị cao nhất, bằng những giải pháp quyết liệt, mạnh mẽ, toàn diện, đồng bộ hơn; đồng thời, phải chấp nhận có “hy sinh” - hy sinh một phần quyền lợi cá nhân cho lợi ích của đất nước, của nhân dân.

Đ.L.H

⌚ Nghĩ

HUYỀN MY

Nhận được câu hỏi từ con: “Hòa bình nghĩa là không có chiến tranh phải không mẹ”, tôi mỉm cười: “Hòa bình không chỉ là không có chiến tranh, mà hòa bình còn là khi các quốc gia và tất cả mọi người đều được tôn trọng, được đối xử công bằng và được bảo vệ”. Ngẫm suy từ câu chuyện trao đổi cùng con, tôi nhận ra, hòa bình chỉ thực sự tồn tại khi tinh thần thượng tôn pháp luật được đề cao và coi trọng, khi các nước đều tuân thủ các quy ước, công ước quốc tế và khi tất cả người dân trong một quốc gia luôn tôn trọng và tuân thủ pháp luật.

Có lẽ chỉ những người đã từng trải qua những năm tháng chiến tranh đầy bom đạn mới thực sự cảm nhận được tầm quan trọng của hai chữ “hòa bình” đối với sự sống của con người. Hòa bình hiện tại đã được đánh đổi bằng rất nhiều sinh mạng của các thế hệ đi trước. Chính vì vậy, bảo vệ nền hòa bình vô cùng quý giá không những là nhu cầu, mà đó còn là trách nhiệm của các thế hệ tiếp bước. Để làm được điều này, hệ thống pháp luật tại mỗi nước đã được hình thành, giúp điều chỉnh hành vi, quan hệ trong xã hội.

Trước hết, pháp luật đóng vai trò quan trọng trong việc duy trì ổn định xã hội.

Thượng tôn pháp luật vì hòa bình

Khi mọi người trong xã hội có ý thức về pháp luật, họ sẽ hiểu rõ quy định và trách nhiệm của mình, từ đó giảm thiểu thấp nhất những xung đột và tạo ra một môi trường sống hòa bình. Việc tuân thủ pháp luật giúp ngăn chặn tội phạm, bảo vệ quyền lợi của cá nhân và tạo nền tảng cho công bằng xã hội. Thử tưởng tượng, nếu một ngày không có sự tồn tại của các quy định pháp luật trong đời sống kinh tế - xã hội, con người sẽ phải đối diện với biết bao nguy hiểm, rủi ro hằng ngày đến từ giao thông, từ các mối quan hệ xung đột giữa người với người mà không có bất cứ ràng buộc pháp lý nào. Hay rộng hơn, khi không còn những công ước, điều ước quốc tế, chiến tranh giữa các quốc gia sẽ là điều khó tránh khỏi.

Tuy nhiên, để pháp luật thực sự phát huy vai trò nền tảng của mình thì sự nhận thức và tuân thủ từ cộng đồng là yếu tố tiên quyết. Bản chất pháp luật của Nhà nước ta là phản ánh ý chí, nguyện vọng, mong muốn của đông đảo quần chúng nhân dân trong xã hội, nhưng những quy định đó dù có tốt đẹp bao nhiêu chăng nữa mà không được nhân dân biết đến, đồng tình và đồng lòng thực hiện thì vẫn chỉ là những trang giấy “ngủ yên”. Do đó, phải triển khai hiệu quả công tác tuyên truyền, phổ biến các luật, pháp lệnh, văn bản, chính sách mới ban hành; tăng cường các hoạt

động đối thoại, giải đáp kịp thời các vướng mắc, bất cập từ thực tiễn thi hành pháp luật. Trong công tác xây dựng pháp luật, cần tăng cường hơn nữa quyền tham gia đóng góp ý kiến của nhân dân vào các dự thảo luật, văn bản quy phạm pháp luật, từ đó nâng cao hơn ý thức chấp hành pháp luật và khả năng tiến hành các hành vi pháp lý đúng đắn, chính xác trong nhân dân.

Có thể nói, phần lớn người dân thường cho rằng “pháp luật” là những mệnh lệnh cần phải tuân thủ, là hình phạt, là trừng trị... hay cho rằng, pháp luật chỉ là để giải quyết các tranh chấp. Người dân thường chỉ quan tâm tới pháp luật khi lợi ích bị xâm hại, khi có kiện cáo, tranh chấp, bị phạt, bị cưỡng chế... Thật ra, pháp luật không chỉ bao gồm các quy định cưỡng chế, thực thi pháp luật, biện pháp giải quyết tranh chấp mà còn bao gồm các quy định bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người dân, vì sự phát triển và bảo đảm trật tự ổn định.

Nói đến hệ thống luật pháp và việc tuân thủ pháp luật, không thể không nhắc tới bản Hiến pháp đầu tiên của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa - Hiến pháp năm 1946 và tư tưởng thượng tôn pháp luật của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Ngay từ năm 1919, khi sống và làm việc tại Pháp, Người đã đại diện cho nhóm người Việt Nam yêu nước gửi tới Hội

ngại Versailles bản “Yêu sách của nhân dân An Nam”, trong đó có nội dung: “Thay chế độ ra các sắc lệnh bằng chế độ ra các đạo luật”. Điều đó cho thấy, Bác đặc biệt coi trọng việc quản lý xã hội bằng pháp luật và tinh thần thượng tôn pháp luật trong xây dựng và phát triển đất nước. Và ngày 9-11-1946, bản Hiến pháp đầu tiên của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa được thông qua, mang nhiều giá trị về mặt lập pháp, chứa đựng tư tưởng lập hiến tiến bộ vẫn được lưu giữ và tiếp nối trong các bản Hiến pháp những năm sau (1959, 1980, 1992 và 2013). Từ đó, những quyền và lợi ích hợp pháp của người dân ngày càng được pháp luật bảo vệ, từ bầu trời tự do, từ không gian khoáng đạt, yên bình ở mọi vùng miền đất nước đều là kết quả đáng ghi nhận của công tác xây dựng pháp luật và thực thi pháp luật.

Rõ ràng, khi được sống trong hòa bình, mỗi cá nhân sẽ có cuộc sống hạnh phúc yên ổn, từ đó mới có thể kết thành một cộng đồng ổn định và phát triển bền vững. Muốn vậy, ý thức thượng tôn pháp luật không chỉ dừng lại ở sự lựa chọn của mỗi cá nhân, mà cần phải trở thành một cam kết sống của từng người, từng vùng lãnh thổ, từng đất nước để bảo đảm cùng chung tay vì nền hòa bình của thế giới.

H.M

Hành trình của nước

HUYỀN TƯỜNG VY

Để cầu Rồng thêm sống động, biểu lộ dáng vóc lẫn thần sắc, hơn một thập kỷ qua, hành trình của lửa và nước góp phần làm nên sức hút, tạo dấu ấn riêng mỗi khi ai đó nhắc đến con Rồng độc nhất vô nhị bắc qua dòng Hàn giang đầy thơ mộng. Ít ai biết rằng, “cha đẻ” màn trình diễn phun nước trên cầu Rồng là kỹ sư Phan Đình Phương, người dốc đời bàn tay lẫn khối óc hồ biển nước hóa thành những làn sương mờ ảo phóng xa hơn 350m...

Cầu Rồng phun nước.

Ảnh: Tư liệu

Làm sao cấp nước lên miệng Rồng?

Trò chuyện cùng kỹ sư Phan Đình Phương, Giám đốc Công ty CP Khoa học công nghệ An Sinh Xanh, thật bất ngờ, trái với suy nghĩ người làm kỹ thuật khô khan, kiệm lời, kỹ sư Phương lại khác, giọng ông nhẹ nhàng, mang chút lãng tử, câu chữ “đẹp” đến từng âm vần. Đôi khi, để phá tan không khí ngột ngạt giữa hai người xa lạ, ông bắt giặc hát vài ca khúc đầy ngọt ngào, sâu lắng. Ông vui vẻ nói, mặc dù không qua đào tạo nhạc lý lẫn văn học nhưng ông đã sáng tác vài bài hát và in tập thơ “Thế đấy! Tình yêu”. Giờ đây, ở tuổi “thất thập cổ lai hy”, ông ngày đêm sáng chế và nói rằng, nghiệp sáng chế như vắn vào thân, khó lòng dứt nổi...

Chặng lại đôi nhịp, tôi gọi nhắc về câu chuyện những ngày cuối tháng 2-2013, khi Bí thư Thành ủy Nguyễn Bá Thanh tìm đến và nhờ ông sáng chế Rồng phun nước. Sở dĩ, Bí thư biết đến ông bởi trước đó, tên tuổi ông sớm vượt ngoài biên giới với thiết bị chữa cháy “AFFA 1.500” phun 1 lít nước hóa thành 1.500 lít hơi sương. Sáng chế này đã được Cục Sở hữu Trí tuệ Việt Nam và Cơ quan sáng chế và nhãn hiệu Hoa Kỳ (USPTO) cấp 4 bằng độc quyền và được Tổ chức Sở hữu Trí tuệ thế giới WIPO thử nghiệm, công bố và nhận sự đồng thuận từ 147 quốc gia.

Tiếp nối câu chuyện, ông chậm rãi kể, giai đoạn đó, cầu Rồng đã hoàn thành, phương án phun lửa gần như hoàn thiện nhưng phun nước đặt “đầu chấm hơi” lớn. Dưới cái nắng chói chang khung giờ trưa, đứng ngắm công trình cấu thép lớn nhất thế giới, ông suy nghĩ, bằng mọi cách làm sao để nước lên miệng Rồng và khi thoát khỏi miệng Rồng phải mang tính nghệ thuật kèm “độ bổng” và “độ bay” tuyệt đối thì mới “đá”. Nghĩ vậy, nhưng khi bắt tay vào việc lại phát sinh vô vàn vấn đề và hàng ngàn tình huống “oái ăm”, tưởng chừng

Kỹ sư Phan Đình Phương, hiện là hội viên Hội Phòng cháy chữa cháy NFPA Hoa Kỳ, hội viên Viện Tiêu chuẩn ANSI Hoa Kỳ, hội viên Hiệp hội Môi trường Việt Nam. Ông là người Việt Nam đầu tiên được Văn phòng Sáng chế và Nhãn hiệu Hoa Kỳ USPTO cấp nhiều bằng sáng chế và vinh dự được Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng khen thưởng những sáng chế đặc biệt xuất sắc. Đến nay, ông sở hữu hơn 50 bằng sáng chế. Đặc biệt, sáng chế xe quét rác cực nhanh

và rất sạch, không hề tung bụi ra môi trường đã được Cơ quan Sáng chế Hoa Kỳ USPTO chấm 10 điểm A tuyệt đối và được Bộ Công Thương tuyển chọn thành đề án “Phát triển công nghiệp môi trường Việt Nam, tầm nhìn đến 2025” hay Máy chữa cháy đa năng không cần cấp năng lượng...

như phải bỏ cuộc. Ông mô tả, để cấp nước lên miệng Rồng, trước tiên, cần bồn chứa nước bằng thép chiều dài gần 15m và cao khoảng 5m. Bởi thời gian gấp, tìm khắp thành phố không ai gia công, ông bèn cậy nhờ người thầy (xin giấu tên), giảng dạy tại Trường Đại học Bách khoa (Đại học Đà Nẵng) hỗ trợ. May mắn, nhận cái gật đầu từ người thầy và mất hơn tuần để sáng chế bồn chứa. Theo ông, bồn chứa hoàn thành nhưng theo nhiều lời gợi ý bắt buộc phải mạ kẽm nhằm bảo vệ cấu trúc thép, tăng tuổi thọ của bồn. Tuy nhiên, mạ kẽm là phương án ông từ chối bởi chi phí cao và quá trình mạ, nghiệm thu mất nhiều thời gian. Cuối cùng ông nghĩ đến nhựa đường. Nhựa đường bám dính tốt, chịu nhiệt độ cao và chịu được áp lực của nước. Nói là làm, nhựa đường được mua về và nấu lên rồi quét mặt trong lẫn mặt ngoài của bồn chứa. Kế đến, việc di chuyển và chôn bồn dưới đầu cầu Rồng là câu chuyện dài. Ông cùng cộng sự loay hoay một ngày đêm mới có thể đặt bồn nước đúng vị trí. “Bồn có nhưng nước lấy ở đâu, đặt ra nhiều câu hỏi. Ban đầu, ý kiến dùng nước sông nhưng tôi bác bỏ vì lâu ngày sẽ gây tắc nghẽn đường

ống, việc sửa chữa, đào bồn chứa lên là không dễ dàng. Vì vậy, tôi bắt buộc sử dụng nước sạch của thành phố. Ngặt nỗi, đường ống nước thành phố chạy ở bên kia đường Trần Hưng Đạo, muốn rẽ ngang ống nối với bồn chứa chôn dưới cầu Rồng, buộc lòng tôi và anh em tiến hành đào đường, xê ống nước trong đêm. Cả đêm, chúng tôi phải chấp, vá, chôn lấp đường ống cho kịp tiến độ. Tiếp đến, bồn và nước đã có nhưng vì cầu đã hoàn thiện, để nối ống nước đường kính 0,4m lên miệng Rồng lại phát sinh thêm vấn đề. Rất may mắn, vì giữa các nhịp cầu đều có khe giãn nở, lợi dụng điểm này, tôi chia ống nước lớn từ bồn chính thành nhiều ống nhỏ để dễ dàng chui lọt qua những khe giãn nở khá hẹp để đưa vào miệng Rồng”, kỹ sư Phan Đình Phương nhớ lại và bày tỏ, hành trình của nước cơ bản xong đến 90%, 10% còn lại là biến chuyển làn nước trên không trung sao cho thật đẹp, thật hoành tráng khi trình diễn.

Công nghệ “phun nước bùng nổ hơi sương”

Thú thực, ông ngập ngừng nói, đây là lần đầu tiên nhận làm công trình sáng chế phun nước. Bởi

phun nước trên hệ thống có sẵn của máy chữa cháy khác với sáng chế phun nước ở những công trình hoàn thiện. Đây vừa là thách thức vừa là cơ hội để ông vận dụng trí tưởng tượng, không qua phòng thí nghiệm, không phòng nghiên cứu, không qua trung gian. Công trình phun nước cầu Rồng cũng vậy, giây phút ban đầu, ông chưa biết phải làm gì, chỉ vận dụng trí tưởng tượng làm nên thành công. Nhờ đó, trí tưởng tượng trong ông cứ trải dài, tiếp nối những ý tưởng cần làm và cũng nhờ đó, ông chữa cháy và tháo gỡ nút thắt từng lỗ hổng. Sáng chế phun nước trên cầu Rồng, như ban đầu ông muốn, nước phải “bay”, phải “bổng”, phải như những đám mây trắng xóa trên bầu trời, thấp lên hy vọng tương lai của thành phố phát triển rực rỡ. Vì vậy, để nước phun không bị rơi, bị ngắt, bị vỡ đường đi, ông áp dụng kỹ thuật phun nước bùng nổ hơi sương.

“Để kỹ thuật thành công, tôi đặt mua nén khí 3 piston. Máy nén khí đặt trên bồn chứa nhằm hút không khí ngoài trời nén cao áp vào bồn. Cụ thể, ở piston thứ nhất, nén không khí lên 5at sẽ chuyển sang piston thứ hai tăng lên thành 10at và lại chuyển sang piston thứ ba lên 15at. Như vậy, nước khi phun ra kèm khí sẽ hóa thành hơi sương, phóng xa theo đường thẳng. Chỉ tiếc rằng, nếu phun nước chênh lên 45 độ sẽ bay xa và đẹp hơn. Lúc nhận công trình, cầu đã xong và tôi phải hạ thấp đầu phun xuống 30 độ để không chạm ống phun lửa. Vì thời gian gấp, tôi không phun thử nghiệm. Rất may, vào ngày khánh thành, lãnh đạo Đảng, Nhà nước và thành phố tham dự, vỗ tay chúc mừng khi công trình phun nước được biểu diễn lần đầu tiên thành công. Bởi không ai tưởng tượng rằng, Rồng có thể phun nước hóa hết thành hơi bay cao và bay xa hơn một nhịp cầu 350m với lưu tốc mỗi phút là 4.500m³ hơi sương bay ra. Đến nay, theo ước tính của ông, cầu Rồng phun nước hơn 5.000 lần mà chưa hề gặp sự cố nào”, ông cho biết thêm.

Có thể nói, để cầu Rồng thực sự sống động, 14 năm qua, hành trình phun lửa và nước đã làm nên sức hút độc đáo, tạo dấu ấn riêng mỗi khi ai đó nhắc đến con Rồng độc nhất vô nhị. Và kỹ sư Phan Đình Phương, người dồn tâm huyết cho nước bùng nổ hơi sương, để bầu trời thành phố vào ngày cuối tuần và các dịp lễ, hội thêm nhiều màu sắc, gây ấn tượng cho du khách khắp bốn biển năm châu.

Sáng chế không ngừng nghỉ

Ngoài thành công sáng chế phun nước cho cầu Rồng, đến nay, ở tuổi 74, tài sản lớn nhất trong cuộc đời là những sáng chế và ông vẫn miệt mài hàng đêm nghiên cứu đầu gặp nhiều khó khăn, chỉ mong tạo thêm sáng chế mới, hữu ích cho cộng đồng, xã hội.

Nói về mình, thời trẻ, học ngành Hóa dầu, Trường Đại học Bách khoa Hà Nội. Chưa tốt nghiệp, ông nhập ngũ và công tác tại Phòng Xăng dầu, Cục Hậu cần, Bộ Tư lệnh Phòng không - Không quân. Hằng ngày, ông phụ trách nạp nhiên liệu, dầu nhờn, dầu thủy lực... cho máy bay. Hòa bình, rời quân ngũ, ông về công tác tại Nhà máy dưỡng khí Đà Nẵng. Trong quá trình này, ông mày mò sáng chế thành công các loại máy tạo A-xê-ti-len từ đá vôi và than dùng để hàn kim loại hay máy chế tạo pháo tết. Sau đó, ông chuyển đến Công ty Xăng dầu Khu vực 5 Đà Nẵng. Ở đây, mỗi khi nhập xăng vào bồn bể chứa lớn, ông nhận thấy hơi xăng bay đi khá nhiều, ông lại sáng chế máy thu hồi hơi xăng. Hầu hết, những công trình sáng chế của ông hướng đến bảo vệ môi trường, tiết kiệm nhiên liệu và không sử dụng điện. Máy chữa cháy AFFA 1500, ông sáng chế có công nghệ không cần cung cấp năng lượng, xe chữa cháy mà không cần nổ máy, không cần máy nén khí, không cần bột, và không “ngủ” nên sẵn sàng dập lửa bất cứ lúc nào. Nhờ đó, sáng chế được Nhà nước nâng cấp thành Tiêu chuẩn Phòng cháy chữa cháy quốc gia TCVN7884:2008 và được Bộ Công an, Bộ Quốc phòng áp dụng. Hay máy hóa hơi gas hoàn toàn không dùng điện, máy rửa bình gas và xuất đi Ấn Độ, Malaysia. Thành công hơn, phải kể đến công nghệ chủ động cấp nước cứu nguy cho các lò phản ứng hạt nhân khi mất hết các nguồn năng lượng. Sáng chế được Cơ quan Năng lượng Nguyên tử Quốc tế (IAEA) giới thiệu, từ đây ông Toshimishu, Chủ tịch Liên đoàn điện hạt nhân JINED Japan đến gặp ông để tìm hiểu và áp dụng.

Có khoảng thời gian, đất nước mặt trời mọc mời ông sang làm việc nhưng ông từ chối vì muốn cống hiến sức mình ở quê hương, để sáng chế thêm nhiều sản phẩm, phục vụ người dân, đất nước. “Không có nguyên tắc, giới hạn nào cho sự sáng chế. Tôi quan niệm, mọi sự trên đời phải làm bằng cái tâm song hành cùng niềm đam mê, nhiệt huyết thì sẽ thành công. Tôi vẫn sẽ tiếp tục sáng chế, mày mò và mong muốn tạo ra giá trị nhiều hơn”, ông nhìn xa xăm nói.

H.T.V

Gìn giữ tinh hoa áo dài

TƯỜNG VY

Trong suốt chiều dài lịch sử đất nước, trải qua nhiều tiếp biến văn hóa nhưng tà áo dài Việt vẫn là biểu tượng tinh hoa mà không trang phục dân tộc nào có được. Bởi áo dài là sự kết hợp hoàn hảo của sự kín đáo và quyến rũ, hiện đại lẫn truyền thống, nhẹ nhàng nhưng cũng khá mạnh mẽ. Tà áo dài Việt luôn là nguồn cảm hứng bất tận cho những nhà may, nhà thiết kế không ngừng sáng tạo.

Đệt cho đời nụ cười

Những ai sinh ra và lớn lên ở Đà Nẵng những năm 1960, không ai không biết đến nghệ nhân Nguyễn Văn Hà, nhà may áo dài nổi tiếng nằm trên con đường Phạm Hồng Thái (quận Hải Châu). Đến nay, trải qua 65 năm xây dựng thương hiệu, nhà may Văn Hà vẫn được khách hàng lựa chọn để may áo dài những dịp trọng đại. Trò chuyện cùng tôi, bà Đỗ Thị Huệ, vợ nghệ nhân Văn Hà (SN 1939, còn gọi là bà Văn Hà) bày tỏ, chồng mất 10 năm qua, hiện bà cùng bốn người con kế thừa bàn tay tinh hoa của nghệ nhân Văn Hà.

Nhắc ngum trà nóng còn loang làn khói, bà Văn Hà nói về chồng, về mình như một lời tâm tình, thướt thẻo, nghệ nhân Văn Hà sinh ra và lớn lên tại thôn Nhơn Thọ 1 (xã Hòa Phước, huyện Hòa Vang). Năm 15 tuổi, ông rời quê, khăn gói ra Huế học nghề may veston và áo dài. Bà cũng là học viên may của lớp, sau này, hai người dần quý mến rồi nên duyên vợ chồng. Đến năm 1960, vợ chồng bà rời Huế, vào Đà Nẵng mở cửa hàng may áo dài đầu tiên trên đường Phạm Hồng Thái. Giai đoạn này, phần lớn cửa hàng may veston bởi áo dài khá ít khách và chủ yếu khách hàng là người quen "mách miệng". Dần dà, khách hàng tăng dần, sau

Ở tuổi 85, bà Văn Hà, vợ nghệ nhân Văn Hà vẫn đam mê may, đo và dành tình yêu lớn cho áo dài. Ảnh: T.V

Sẽ không quá lời khi nói về nghệ nhân Văn Hà bởi dường như ông sinh ra để "đo ni đóng giày" với tà áo dài, làm đẹp cho người phụ nữ. Danh tiếng của ông vang xa trong nước lẫn ngoài nước bởi trong tâm thức mỗi khách hàng, chỉ cần đến với Văn Hà, mọi khuyết điểm trên cơ thể như xóa mờ nhờ khả năng biến tấu, đan xen từng đường kim mũi chỉ, tà trước, tà sau, phần cổ, phần eo của ông như bức tranh mãn nhãn, đồng điệu, tôn vinh những điều đẹp nhất.

ngày giải phóng, vợ chồng bà chuyển hoàn toàn sang may áo dài. Thời đó, chưa có điều kiện thuê nhân công, bà vừa ôm con nhỏ để đo, ông cắt và may rồi thay phiên ông đo, bà cắt may, có khi đến hai, ba giờ sáng cửa hàng vẫn còn chong đèn, bàn may vẫn chạy đều. Với vợ chồng nghệ nhân Văn Hà, chỉ cần nhận về sự hài lòng của khách hàng đó là điều thành công. "Thời gian đầu, chúng tôi gặp nhiều khó khăn bởi đôi lần khách hàng thất vọng khi sản phẩm tạo ra không đúng ý, đúng kiểu, chưa tạo ra điểm nhấn. Đó là bài học kinh nghiệm và sau này, chúng tôi nắm lòng rằng, mọi sản phẩm mình tạo ra không chỉ từ đôi bàn tay, kỹ năng mà ở sự chân thành của người may. Khi mình đặt cái tâm, cái tình, sự đam mê sẽ tạo ra sản phẩm với diện mạo mới lạ và đầy cảm xúc", bà Văn Hà bộc bạch.

Sẽ không quá lời khi nói về nghệ nhân

Văn Hà bởi dường như ông sinh ra để "đo ni đóng giày" với tà áo dài, làm đẹp cho người phụ nữ. Danh tiếng của ông vang xa trong nước lẫn ngoài nước bởi trong tâm thức mỗi khách hàng, chỉ cần đến với Văn Hà, mọi khuyết điểm trên cơ thể như xóa mờ nhờ khả năng biến tấu, đan xen từng đường kim mũi chỉ, tà trước, tà sau, phần cổ, phần eo của ông như bức tranh mãn nhãn, đồng điệu, tôn vinh những điều đẹp nhất.

Thật vậy, tôi đã trải nghiệm mặc tà áo dài của nghệ nhân Văn Hà, đúng như "lời đồn", áo dài có màu sắc, ngũ điệu, cung bậc, thể giới riêng, không trùng lặp và bền bỉ theo thời gian. Tôi cảm nhận, cũng là tấm vải đó, mũi chỉ đó, thước đo đó nhưng qua bàn tay của nghệ nhân Văn Hà, nó không còn là tấm vải vô tri mà biến hóa thành tấm vải có hồn cùng tà áo dài thướt tha, tôn dáng, hạn chế thấp nhất khuyết điểm với những đường

may. Có thể nói, mỗi tà áo dài được nghệ nhân Văn Hà kết tinh, hoàn thiện là kết quả hành trình lao động bằng trí tuệ, máu thịt cũng như va chạm, trải nghiệm cuộc sống.

Bà Văn Hà tiếp lời, ông nổi tiếng khó tính, kỹ lưỡng và cầu toàn trong công việc. Đồng khách, ông vẫn trực tiếp đến đo và cân đo đong đếm đáng khách hàng trên từng con số. Muốn may áo dài đẹp, công đoạn đo rất quan trọng và người đo phải tính toán hao hụt trong quá trình may. Điều này quyết định đến sản phẩm tạo ra, người may phải "đắt túi" bí quyết riêng. Ví dụ, làm áo dài phải tách tay đường eo ở ngực, đó là điều độc đáo của Văn Hà khiến khách hàng thực sự bị thuyết phục. Hay lưng ngắn phải đo, lên dáng ra sao cho cân xứng, lưng dài cũng vậy, sẽ có cách đo, may khác nhau. Tựu chung, đó là năng khiếu cũng như cách cảm thụ để cho ra chiếc áo dài khiến ai mặc vào cảm thấy tự tin với từng đường nét trên cơ thể. "Hàng đêm, ông dành thời gian rỗi để tìm tòi, học hỏi những đường cắt xẻ đẹp nhất từ những nghệ nhân may nổi tiếng trong nước và ngoài nước. Thậm chí, ông còn nghiên cứu những tài liệu y khoa về cơ thể người, ưu và khuyết điểm nhằm đúc kết, tích lũy sự sáng tạo theo thời gian. Lúc sinh thời, ông luôn dặn tôi và các con, chúng ta không chỉ may áo dài mà chúng ta dệt cho đời những nụ cười đẹp nhất. Có như vậy, nhà may mới có thể tạo nên giá trị, chỗ đứng riêng biệt", bà Văn Hà tự hào chia sẻ.

Làm mới áo dài truyền thống

Để đáp ứng nhu cầu số đông khách hàng, ngoài tà áo dài truyền thống, nhà thiết kế (NTK) Lê Doãn Hùng (SN 1993, quận Thanh Khê), chủ cửa hàng Tầm Design lại đam mê theo hướng làm mới tà áo dài truyền thống. Anh là NTK trang phục áo dài cho Hoa hậu quốc tế 2024 Huỳnh Thị Thanh Thủy khi cô tham gia cuộc thi Hoa hậu Việt Nam 2022, Hoa hậu Võ Lê Quế Anh, cuộc thi MissGrand 2024 hay Á hậu cuộc thi MissGrand 2022 Trần Nguyễn Minh Thư.

NTK Lê Doãn Hùng là dân tay ngang khi rẽ từ ngành thiết kế nội thất sang thiết kế áo dài cũng bởi quá đam mê tà áo dài. Mỗi lần đi trên đường, thấy chiếc áo dài được khoác

Thú thưởng trà

NHÂN HÒA ANH

Uống trà hưởng được ba điều hay: thú thanh nhàn, thú đàm đạo và thú giao thiệp. Đối tượng thưởng trà của người Việt từ người nông dân đến bậc trí sĩ, dù lễ Tết hay hiếu hỉ, người Việt đều uống trà, mời trà. Trà không còn chỉ là một thức uống mà đã trở thành một nét văn hóa xưa - nay. Mời trà và dùng trà cũng là cách để kiếm tìm tri kỷ, kết mối thâm giao...

Thú vui cũng lắm công phu

Chúng tôi có mặt tại Bảo tàng Đồng Đình (nằm trên tuyến đường Hoàng Sa (quận Sơn Trà), nơi mà thời gian gần đây là điểm hội ngộ của những người yêu thích bộ môn thưởng thức trà đạo. Bà Hồ Ngọc Quỳnh Trâm, Quản lý Bảo tàng Đồng Đình cho biết, bảo tàng hiện có ba phòng thưởng thức trà, được thiết kế theo đúng chuẩn của một không gian thưởng thức trà đạo gồm: các bàn trà đạo, sạp trưng bày dụng cụ pha chế trà, các loại trà được bảo tàng

sử dụng. Để phục vụ khách thưởng trà sẽ có các trà nương (được mời từ Hội An ra) với tay nghề điêu luyện. Trà tại Bảo tàng Đồng Đình được lấy từ nhiều vùng trồng chè nổi tiếng trên cả nước như: Bạch trà hay còn gọi là trà trắng (là một loại trà có hương vị tinh tế và ít chất caffeine tự nhiên); hồng trà được chế biến bằng cách oxi-hóa "vừa đủ" 80-95% tùy theo nghệ nhân làm trà hay nơi sản xuất trà để tạo nên vị trà đặc trưng; hoàng trà (hay còn gọi là trà vàng); trà bánh - trà phổ nhĩ; trà Ô Long...

Một khung cảnh nên thơ tại tiệm trà Chú Trọc.

Ảnh: NVCC

Một bộ trà cụ gồm: khay trà, ấm pha trà, lọc trà, hũ đựng trà, khay trà, bộ dụng cụ gấp, chén tống, chén quân. Bên cạnh các loại dụng cụ uống trà bên trên thì việc pha trà không thể thiếu ấm nấu nước pha trà bằng kim loại, bằng sứ hay ấm điện. Ngoài

ra còn cần một khăn nhỏ để lau nước trà, giữ cho bàn trà được sạch sẽ. Một số người uống trà còn có một cái cân tiểu ly để định lượng trà, một nhiệt kế cầm tay để đo nhiệt độ nước cho chính xác, thậm chí là một đồng hồ bấm giờ để canh thời gian pha trà.

Đi tìm nét văn hóa đặc trưng

TIỂU YẾN

Từ lâu, khi nói đến văn hóa truyền thống ở Đà Nẵng, người ta thường gom chung trong một vùng văn hóa xứ Quảng rộng lớn. Bởi lẽ, xuyên suốt chiều dài lịch sử, vùng đất Quảng Nam - Đà Nẵng đã từng là một chỉnh thể thống nhất, gắn bó chặt chẽ về địa lý, văn hóa và đời sống xã hội.

Tuy nhiên, khi Đà Nẵng trở thành thành phố trực thuộc Trung ương, văn hóa nơi đây bắt đầu hình thành những nét riêng khi pha trộn hài hòa giữa yếu tố truyền thống và hiện đại, giữa xưa và nay.

"Tôi hô cái quân bài, con gì nó ra đây"

"*Chún chời lẳng lẳng mà nghe, lẳng lẳng mà nghe/ Tôi hô cái quân bài, con gì nó ra đây...*", câu xướng quen thuộc như đã thấm vào máu của Nghệ nhân ưu tú Nguyễn Thực, Chủ nhiệm CLB Bài chòi Nại Hiền Đông (quận Sơn Trà). Như nhiều chàng trai làng chài, 15 tuổi, ông theo cha xuống thuyền, theo những chuyến tàu đánh cá lên đênh hằng tháng trời trên biển. Là ngư dân "ăn nắng sương, nói nắng gió", trời phú cho ông chất giọng hào sảng, dày và có độ ngân. Ông kể, những ngày rong ruổi cùng bạn thuyền, ông thường hô đoạn bài chòi hay hát những làn điệu dân ca xứ Quảng để vơi nỗi nhớ nhà và giữ mình tỉnh táo trước sóng gió.

Theo thời gian, tình yêu dân ca, bài chòi như chất men dẫn lối ông bỏ nghề biển, vác ba lô theo CLB Dân ca bài chòi (thuộc Hội Nghệ sĩ sân khấu Đà Nẵng) đi diễn khắp làng quê Quảng Nam, Đà Nẵng. Trong hành trình gắn bó với bài chòi, ông Thực không chỉ hát mà còn sưu tầm, học hỏi từ những nghệ nhân đi trước để hoàn thiện kỹ năng và phong cách biểu diễn. Nhiều ngư dân gọi đùa ông là nghệ sĩ chân quê bởi ông không được đào tạo trường lớp bài bản, nhưng hát câu nào chắc câu đó, đọc câu nào trúng câu đó và có tài "xuất khẩu thành câu ca". Với ông, bài chòi, bả trạo hay làn điệu dân ca là những triết lý dân gian được con người đúc kết qua năm tháng.

Chịu nhiều tác động của nhịp sống đô thị, bài chòi ở Đà Nẵng vẫn giữ được nét nguyên bản theo cách diễn xướng của người xưa. Theo ông Thực, cái thú vị của dân ca bài chòi là trong thanh có tục, trong tục có thanh, lời ca khi nhẹ nhàng thi vị, lúc ẩn ý thâm sâu. Cùng với đó, cách thức diễn xướng theo kiểu hò Quảng, nam xuân, xuân nữ, xàng xê, câu từ linh động kèm tên quân bài ngũ ngộ như Ba gà, Nọc thực, Bạch huê, Dái voi, Tứ cẳng... khiến người nghe không khỏi bật cười. Có thâm niên làm "anh hiệu" hơn 30 năm, ông Thực luận giải rằng những chiếc chòi trong nghệ thuật bài chòi được bố trí theo quy luật âm dương ngũ hành cũng như tượng trưng cho vòng xoay bát quái: Kiên, Đoài, Ly, Chấn, Tốn, Khảm, Cấn, Khôn. Với quan niệm này, người xưa không chỉ xem bài chòi là loại hình nghệ thuật mang tính giải trí, mà chứa đựng ý niệm xua đuổi tà ma ngày đầu năm mới. "Giá trị ẩn ngữ dân gian được lồng ghép vào loại hình diễn xướng bài chòi khiến tôi càng theo càng mê và cố gắng cùng cộng đồng gìn giữ giá trị văn hóa truyền thống giàu bản sắc này", ông Thực khiêm tốn nói.

Lễ hội Cầu ngư Đà Nẵng được công nhận di sản văn hóa phi vật thể quốc gia năm 2019.

Ảnh: T.Y

Việc thay đổi cách thiết kế sân khấu đến lồng ghép ánh sáng, âm thanh cũng được các CLB bài chòi ở Đà Nẵng áp dụng nhằm thu hút người dân và du khách. Ngoài ra, các nghệ sĩ, nghệ nhân dân gian cũng sẵn lòng tổ chức các lớp học ngắn hạn dành cho học sinh, sinh viên và người yêu thích loại hình nghệ thuật này. Những buổi truyền dạy không chỉ tập trung vào cách hát, cách hô mà còn giúp học viên hiểu rõ hơn lịch sử, ý nghĩa của nghệ thuật bài chòi trong đời sống tinh thần người dân miền Trung. Để dân ca bài chòi không bị giới trẻ lãng quên, Nghệ nhân ưu tú Trịnh Công Sơn, thành viên Hội Nghệ sĩ sân khấu Đà Nẵng đã đưa nhiều "câu chuyện nay" vào "làn điệu xưa". Ông đơn cử, với kịch bản dân ca bài chòi "Ngày đến tội của Covid-19", ông đã lồng ghép thông điệp "*Khẩu trang bịt miệng thường xuyên/ Rửa tay sát khuẩn ngày năm sáu lần/ Vệ sinh mũi miệng tay chân/ Không nên tụ họp, không gán chỗ đông*" vào lời hát xàng xê, hò Quảng. Tác phẩm trở thành câu nói hữu hiệu giữa yếu tố xưa và nay, giữa quá khứ và hiện tại. "Đưa những vấn đề được người dân quan tâm vào bài chòi không làm mất đi nét đẹp truyền thống, mà ngược lại giúp nghệ thuật này gắn gũi hơn với cuộc sống thường ngày. Để mỗi người dân Đà Nẵng, trong tâm thức của mình, luôn khắc nhớ câu xướng quen thuộc "Tôi hô cái quân bài, con gì nó ra đây" của một loại hình nghệ thuật độc đáo mà cha ông đã gìn giữ, trao truyền", ông Sơn chia sẻ.

Tín ngưỡng dân gian, mỗi nơi mỗi khác

Trong đời sống tín ngưỡng của ngư dân vạn chài, lễ hội cầu ngư không còn xa lạ nhưng khi đi sâu tìm hiểu mới thấy những khác biệt thú vị giữa lễ hội cầu ngư ở Đà Nẵng và các vùng lân cận. Nhà nghiên cứu, nhạc sĩ Trần Hồng cho hay, hằng năm, lễ hội cầu ngư được ngư dân vùng biển từ Thanh Hóa đến mũi Cà Mau tổ chức nhưng mỗi nơi mỗi khác, dù vẫn dựa trên những tập tục, nghi lễ thống nhất. Ông ví dụ, nếu ở Đà Nẵng, lễ hội cầu ngư được tổ chức trên bãi biển, thì tại Hội An (tỉnh Quảng Nam), lễ hội được tổ chức dưới nước, ngay vị trí cửa biển. Người ta đặt lễ vật ở nhà rời mang ra biển cúng. Họ ghép các thuyền lại với nhau thành một khung thờ, trước mũi thuyền chính đặt bàn án để đồ cúng, trên mũi thuyền cắm cờ ngũ sắc.

Ngoài phần lễ có chút thay đổi, thời gian tổ chức lễ hội cầu ngư ở hai địa phương cũng có phần khác nhau. Nếu lễ hội cầu ngư ở các quận Sơn Trà, Thanh Khê, Liên Chiểu thường tổ chức tháng Hai, Ba Âm lịch, thì ngư dân vùng Cẩm Kim (Hội An) tổ chức cầu ngư vào ngày 16-8 Âm lịch. Trong khi

đó, ngư dân vùng Tam Xuân (Tam Kỳ) lại chọn tháng Tư. Những yếu tố khác biệt trong lễ hội cầu ngư giữa Đà Nẵng và các vùng khác của xứ Quảng minh chứng cho tính đa dạng của phong tục, tập quán địa phương, cũng như phù hợp với mùa vụ đánh bắt cá trên biển. Nhà nghiên cứu Trần Hồng nhận định, lễ hội cầu ngư ở Đà Nẵng mang đậm tính cộng đồng. Đặc biệt, phần hội thường được tổ chức với các trò chơi dân gian như kéo co, đua thuyền thúng, thi bơi, tạo nên không khí sôi động và vui tươi. "Nếu Hội An tổ chức lễ hội ở khu vực cửa biển, mang tính linh thiêng nhiều hơn, thì Đà Nẵng có xu hướng biến lễ hội thành sự kiện văn hóa - du lịch hấp dẫn, thu hút đông đảo người dân và du khách tham gia", nhạc sĩ cho biết.

Ngoài ý nghĩa tâm linh, lễ hội cầu ngư Đà Nẵng còn là nét văn hóa đặc trưng khi được công nhận di sản văn hóa phi vật thể quốc gia năm 2019. Ngư dân Lê Văn Lễ, thành viên Ban tổ chức Lễ hội cầu ngư quận Thanh Khê cho biết dù mang nhiều nét khác biệt, nhưng hoạt động cầu ngư ở Đà Nẵng vẫn bảo đảm hai yếu tố lễ và hội, kéo dài từ hai đến ba ngày tùy quy mô. Điểm đặc biệt nhất trong phần lễ là khu vực bàn thờ chính được bày biện trang nghiêm, ngoài ra mỗi gia đình ngư dân cũng có thể đặt thêm một hương án nhỏ để bày đồ lễ cúng. Bên cạnh đó, những điệu hát bả trạo với trang phục bắt mắt cũng tạo nên sức hút cho lễ hội cầu ngư.

Theo nhạc sĩ Trần Hồng, hát bả trạo còn được hiểu là hát có cầm mái chài. Tại Lăng Ông làng Tân Thái (phường Mân Thái, quận Sơn Trà) còn lưu giữ đoạn chèo bả trạo viết bằng chữ Hán Nôm có từ đời vua Tự Đức, năm Canh Tuất 1850. Văn bản này có cấu trúc ba hồi: ra khơi, gặp bão tố và cầu cá Ông đến cứu. Nhiều năm nghiên cứu loại hình hát bả trạo tại lễ hội cầu ngư, nhạc sĩ đúc kết: "Lối hát bả trạo ở Đà Nẵng có tính thống nhất trong đa dạng. Nghĩa là, ngoài kết hợp các kiểu nói lối, xướng, thán, hát Nam trong nghệ thuật hát bội truyền thống xứ Quảng, ngư dân đã vận dụng linh hoạt những điệu hò thả neo, kéo neo, hò chèo thuyền, hò mái lơi... vào câu hát của mình".

Nhìn từ góc độ văn hóa, Đà Nẵng là vùng đất luôn vận động, chuyển mình để thích nghi với đời sống hiện đại nhưng vẫn giữ trong mình nét văn hóa truyền thống. Điều này thể hiện rõ qua cách người dân duy trì, phát triển những nét đẹp đặc trưng và xem đó là một phần bản sắc không thể tách rời. Và cũng chính sự hòa quyện này đã giúp thành phố tạo dựng được một bản sắc văn hóa riêng, vừa gắn gũi, thân thương, vừa độc đáo, hấp dẫn để trao truyền lại thế hệ mai sau.

T.Y

lên bởi ai đó, anh đều cảm thấy vui và hào hứng. Vì vậy, khi quyết định rẽ sang thiết kế áo dài, với anh đó là sự liều lĩnh. Anh vẫn thiết kế và may áo dài truyền thống nhưng với tính cách thích chinh phục, anh đưa ra nhiều bản phối sáng tạo thiết kế những mẫu áo dài theo kiểu mới nhưng vẫn hướng tới phong cách tối giản, hiện đại, không xa rời khuôn mẫu mà vẫn giữ nét truyền thống. "Thiết kế áo dài truyền thống vốn khó nhưng làm mới tà áo dài truyền thống khó gấp đôi. Không chỉ về dáng dấp, thời trang mà còn chất liệu, hoa văn, đính kết. Ngoài ra, để bay bổng, lãng mạn, thanh thoát hơn, tôi còn khéo léo kết hợp tà với các hiệu ứng voan, lưới. Để những yếu tố trên cho ra sản phẩm thì đòi hỏi giá cả khá cao. Chính vì vậy, có đôi lúc, tôi tưởng chừng như bỏ cuộc vì đầu ra không có nhưng đầu vào lại quá cao, phần khúc khách hàng khá kén cùng với thị trường cạnh tranh quá lớn. Tuy nhiên, tôi tin với sự đầu tư hết mình cùng niềm đam mê làm mới tà áo dài truyền thống sẽ là một mảnh ghép cho thị trường áo dài trong thành phố nói riêng và cả nước nói chung", NKT Lê Doãn Hùng nói.

NKT Lê Doãn Hùng cho hay, khác với thiết kế và may áo dài truyền thống, để thiết kế và may đo làm mới chiếc áo dài có phong cách thì chất liệu quyết định đến 70%, sau đó đến họa tiết và đo, may. Đặc thù, áo dài phải làm bằng tay 100% nên khá mất thời gian, chưa kể, nếu lên họa tiết chưa đủ bắt mắt thì sẽ đính kết hoặc đổi thêu tay. Hiện anh chuyên về thiết kế áo dài thêu tay họa tiết con công, rồng, phượng, hoa sen, cây tre, cây trúc hoặc đính lông trên da dạng chất liệu lụa, gấm, tafta lụa, organza, phi lụa. Đồng thời, anh đính kết thêm cườm, hạt và kèm phụ kiện mấn, trâm cài... "Để phá cách trong thiết kế áo dài, tôi đang đẩy cảm hứng và đưa lên các mẫu thiết kế hình ảnh các lăng, tẩm, cung đình Huế hay các họa tiết liên quan đến văn hóa, lịch sử Việt Nam. Vì vậy, ngoài làm kinh tế, với tham vọng lớn hơn, tôi mong muốn những thiết kế của mình lan tỏa thông điệp ý nghĩa, giúp các bạn trẻ nhìn nhận và thêm trân trọng những giá trị truyền thống dân tộc", NKT Lê Doãn Hùng bày tỏ.

T.V

Để pha chế ra một chén trà thơm ngon chiều đãi thực khách, các công đoạn pha trà cũng lắm công phu. Tại Bảo tàng Đồng Đình, công đoạn pha trà được thực hiện qua từng bước như sau: đầu tiên là chuẩn bị gồm chọn trà (do khách chọn hoặc quán chọn), tùy loại trà sẽ uống mà chuẩn bị bàn trà phù hợp, bộ trà cụ. Đến bước pha trà, gồm ba đoạn: tác trà (quán giới thiệu trà nương, giới thiệu loại trà và đưa khách thăm trà nguyên, nghĩa là thưởng thức hương trà khi chưa pha chế); tiếp theo là thức trà, đây là lúc làm ấm ấm trà (tráng nước bên trong và bên ngoài ấm) rồi cho trà vào ấm và lắc đều. Lúc này thực khách sẽ được thăm ấm (thường thức hương vị trà khô trong ấm). Cùng với đó, các trà nương sẽ thực hiện công đoạn tráng trà cụ nhằm giúp các trà cụ được sạch và ấm nóng. Ở bước thứ ba, bước pha trà, trà được ủ khi cho nước nóng vào từ 30-50 giây, sau đó trà nương sẽ đảo ấm trà theo chiều kim đồng hồ trong khi ủ trà. Châm trà là lúc trà nước rót trà vào ly, rót làm nhiều lượt để các ly trà đều nhau. Người thưởng trà với phong

(Xem tiếp trang 15)

Bốn thế kỷ danh xưng Hòa Vang và hành trình san sẻ

VÕ VĂN THẮNG

Nguyên Giám đốc Bảo tàng
Điêu khắc Chăm Đà Nẵng

Huyện Hòa Vang của thành phố Đà Nẵng là đơn vị bảo lưu được tên gọi trong thời gian hơn 400 năm.

Theo sách Đại Nam Thực Lục, bắt đầu từ năm 1604, chúa Nguyễn Hoàng tách huyện Điện Bàn, thuộc phủ Triệu Phong của xứ Thuận Hóa, nhập vào xứ Quảng Nam; đồng thời nâng Điện Bàn thành đơn vị cấp phủ, lập các đơn vị cấp dưới của phủ Điện Bàn là các huyện Hòa Vang, Tân Phúc, An Nông, Diên Khánh, Phú Châu.

Hành trình san sẻ

Căn cứ theo các sách địa chí cũ, có thể nhận biết phạm vi địa giới của huyện Hòa Vang từ lúc thành lập cho đến cuối thời Nguyễn, gần tương ứng với toàn bộ thành phố Đà Nẵng ngày nay. Sách Đông Khánh Địa dư Chí, biên soạn vào cuối thế kỷ XIX, ghi nhận huyện Hòa Vang gồm 7 tổng là Hòa An Thượng, Phước Tường Thượng, Đức Hòa Thượng, An Châu Thượng, Phú Khê, Thanh Châu và Bình Thái Hạ.

Bắt đầu từ năm 1888, các xã Hải Châu, Phước Ninh, Thạch Thang, Nam Dương và Nại Hiên Tây của tổng Bình Thái Hạ tách ra khỏi huyện Hòa Vang, trở thành đất nhượng địa cho chính quyền thực dân Pháp. Tiếp đến năm 1901 một

Sau khi chia sẻ các phần đất trù phú để cho ra đời những đơn vị hành chính mới, huyện Hòa Vang vẫn giữ lại danh xưng lâu đời của mình.

Ảnh: HUỖNH VĂN TRUYỀN

số xã, thôn của tổng Bình Thái Hạ lại tiếp tục tách khỏi huyện Hòa Vang, nhập vào đất nhượng địa, gồm các xã Xuân Đán, Thạch Gián, Xuân Hòa, Liên Trì và các thôn An Khê, Thanh Khê. Đó là phần địa giới mà huyện Hòa Vang đã "san sẻ" lần đầu tiên để hình thành đơn vị thành phố nhượng địa Tourane và chính là phần trung tâm của thành phố Đà Nẵng ngày nay.

Cùng thời gian ấy, huyện Hòa Vang cũng "san sẻ" một số xã, thôn ở phía tây nam để hợp cùng một phần đất của huyện Diên Phước và Quế Sơn, lập nên huyện Đại Lộc (năm 1900).

Địa bàn của huyện Hòa Vang tương đối ổn định trong thế kỷ XX cho đến năm 1997, khi thành lập đơn vị hành chính thành phố Đà Nẵng trực thuộc Trung ương,

với phạm vi diện tích bao gồm thành phố Đà Nẵng và huyện Hòa Vang của tỉnh Quảng Nam lúc bấy giờ. Để đáp ứng sự phát triển của đơn vị thành phố mới lập, địa giới huyện Hòa Vang một lần nữa được "san sẻ" để hình thành thêm 2 quận mới, là quận Liên Chiểu và quận Ngũ Hành Sơn. Đến năm 2005, huyện Hòa Vang tiếp tục "nhường" thủ phủ của mình ở Cẩm Lệ cùng với một số xã lân cận để thành lập quận mới Cẩm Lệ. Sau khi đã chia sẻ các phần đất trù phú để cho ra đời những đơn vị hành chính mới, huyện Hòa Vang vẫn giữ lại danh xưng lâu đời của mình, và dời trung tâm hành chính của huyện về Túy Loan cho đến hiện nay.

Lưu dấu thổ âm

Có người nghĩ rằng danh xưng Hòa Vang được chuyển từ tên cũ

là Hòa Vinh. Thật ra trong văn bản chữ Hán, tên của huyện từ khi thành lập đến nay đều được viết với tự dạng 和榮 (âm Hán Việt là Hòa Vinh), nhưng người địa phương thì lại đọc là "Hòa Vang". Sự đọc lệch âm Hán Việt thường xảy ra khi có sự kỵ húy hoặc trong hệ thống ngữ âm địa phương không có âm tương ứng. Nhưng qua thống kê các từ húy Việt Nam thì không thấy có từ 榮 (Vinh) trong nhóm các từ húy phải viết lệch hoặc đọc lệch. Đồng thời ở Quảng Nam, người địa phương vẫn phát âm được âm "vinh" trong các tổ hợp "quang vinh", "vinh dự" (không được đọc thành "quang vang" hay "vang dự").

Như vậy, không phải tên gọi Hòa Vinh (和榮) có trước; rồi do kỵ húy hay do địa phương không phát âm chuẩn mà thành ra Hòa Vang. Chúng tôi nghĩ đến một con đường ngược lại. Vùng đất này đã có một tên gọi theo thổ âm, phát âm tương tự "vang", sau đó được tầng lớp trí thức Hán học đặt tên mới (theo phương thức dùng các chữ Hán vừa có ý nghĩa đẹp vừa gần với âm cũ) và đã dùng cụm từ chữ Hán 和榮 để định danh vùng đất này. Đây là trường hợp tương tự như làng Râm (palei Ram) ở Ninh Thuận được đặt tên chữ Hán là "Văn Lâm", vừa giữ được âm và nghĩa của từ "Râm" trong tiếng Chăm vừa thêm chữ "Văn" có nghĩa là "đẹp đẽ, sáng sủa".

Thử tìm trong tự điển Chăm-Pháp của Aymonier và Cabaton (xuất bản ở Paris năm 1906), chúng

tôi gặp từ Chăm "lavan", được dịch ra tiếng Pháp là "marécage", nghĩa là "đầm lầy". Trong từ điển Malay-Anh của Crawful (xuất bản ở London năm 1852) có từ "Rawa", được dịch ra tiếng Anh là "a morass", cũng có nghĩa là "bãi lầy". Lại đọc trong sách Ô Châu Cận Lục của Dương Văn An (biên soạn năm 1555), có các địa danh Kim Nê và Yên Nê, thuộc huyện Hòa Vang ngày nay, trong đó Nê được viết với tự dạng 泥, có nghĩa là "bùn đất"; và cũng trong Ô Châu Cận Lục có chép "Hóa Khuê, Cẩm Lệ đóng cửa gỗ để ngăn cá sấu". Những thông tin này gợi liên tưởng đến vùng đất Hòa Vang xưa với nhiều đầm lầy, bãi bùn. Rất có thể từ thời Champa, ở đây đã có tên gọi "Lavan", "Ravan"... và được các nhà Hán học lưu giữ thổ âm trong tên mới chữ Hán là "Hòa Vinh". Do không có chữ Hán đồng âm với "Vang", nên chữ 榮 (vinh) được dùng để ghi âm "vang". (Trong các văn bản chữ Nôm, từ "vang" cũng được viết bằng cách ghép chữ 榮 với bộ khẩu, thành 嚶). Có thể nói, dù đã được đặt cho một tên gọi đẹp đẽ là "Hòa Vinh", người địa phương vẫn muốn đọc là "Hòa Vang" theo cách riêng của mình. Nhìn qua bên kia đèo Hải Vân, một vùng đất ven biển được đặt tên chữ Hán là Phú Vinh, nhưng cũng đã chịu áp lực của giọng đọc địa phương, đổi thành Phú Vang. Phải chăng đó cũng là lưu dấu của một "giọng châu Hóa" cổ xưa ở vùng đất biên viễn Ô Lý? V.V.T

VŨ THỊ HUỖN TRANG

Có những buổi chiều như hôm nay, tôi chỉ mong nắng tắt để dặt tay tụi nhỏ chạy qua đường sang bên khu đất trống trước nhà. Đó là công trường của khu đô thị mới rộng mấy chục ha đang trong giai đoạn san lấp mặt bằng và hoàn thiện đường sá, chưa có nhà cửa nào xây dựng. Buổi chiều khi xe tải, máy móc ngừng hoạt động thì người dân xung quanh thường tới đó đi bộ, đạp xe còn lũ trẻ thích thú chạy chơi hái hoa, bắt bướm. Các con tôi thích được trèo lên những đồng đá cao nhìn về phía xa xa, nơi những ngọn núi ẩn hiện giữa lưng chừng mây trắng. Có khi chúng vun cát thành từng đống nhỏ vẽ những khuôn mặt người ngộ nghĩnh. Trong khi đó tôi chạy quanh những cung đường nhỏ chỉ mong mô hôi đổ đầm đìa lưng áo, có nghĩa là tiêu tốn được kha khá calo. Tôi thường bảo bạn rằng, đàn bà tuổi ngấp nghé bốn mươi thường "căng cựa" không chấp nhận mình già. Đó là tuổi sợ

Tuyệt không ý nghĩ

hãi những nếp nhăn chẳng biết đã xuất hiện tự bao giờ trên đuôi mắt. Là lúc muốn níu kéo thanh xuân, lo sợ tuổi trung niên phía trước.

Hoàng hôn thường là lúc con người ta bộn bề cảm xúc. Nhưng cũng có biết bao người còn đang tất bật ở ngoài kia, họ thậm chí chưa từng có một buổi chiều thành thoi ngấm hoàng hôn xuống núi. Tôi đã từng ở phố nhiều năm. Buổi chiều sấm sập tối trong những phiên chợ cóc, những ngõ nhỏ hun hút thỉnh thoảng vang lên một tiếng rao. Thấy ai cũng như mình, người vội vã đón con, người cuống cuống hoàn thành nốt công việc trong ngày, người tất bật chạy qua chợ bán mua về kịp nấu bữa cơm chiều. Có những ngày tôi nhớ đến quay quắt những buổi chiều quê. Đàn bò no cỏ thong thả trở về trên những sườn đồi, mẹ tôi theo sau bước thấp bước cao trên vai là gánh sản tươi hay bó củi khô vừa hái vội. Khói chiều bay ra từ những căn bếp nghèo bám đầy bồ hóng. Tiếng cơm sôi lục đục, tiếng bê củi lách cách, hương dầu trầm tỏa ra từ ngọn lửa bập bùng không

át nổi mùi rau sắn, tép kho. Xoèn xoẹt tiếng chổi cọ vang lên ngoài ngõ. Trong sân nhà chú chó nhỏ sần đàn gà đang rục rịch vào chuồng. Ai đó đi qua cống ới gọi nhau hỏi chuyện mùa màng. Tôi luôn có cảm tưởng những buổi chiều ở quê thường trôi chậm hơn ở phố. Có thể vì không vướng những ngôi nhà cao tầng nên mặt trời tỏa những tia nắng cuối ngày chầm chậm tan vào mênh mông khoáng đạt.

Tôi hay bắt gặp đầu đó trên mạng xã hội hình ảnh hoàng hôn rất đẹp kèm những lời triết lý sâu xa. Buổi chiều tà thật ra cũng giống như con người khi đã đi qua những năm tháng thăng trầm của cuộc đời. Đi qua những ngày nhìn hoàng hôn buống xuống mà không biết ngày mai sẽ ra sao? Khó khăn này sẽ vượt qua bằng cách nào? Lòng trĩu nặng và tối tăm hết như thứ bóng tối đang dần bao trùm xuống nơi mình đang đứng. Chắc hẳn bạn cũng đã từng có lúc như tôi, khó khăn không thể nói cùng ai ngay cả những người thân yêu nhất. Đứng gục mặt trong buổi chiều

Minh họa: HOÀNG ĐĂNG

nào đó tự ôm lấy chính mình. Tự gieo vào lòng mình niềm hy vọng rằng mọi thứ rồi sẽ tốt lên. Nên tôi yêu biết bao những buổi chiều bình yên bên các con, lòng không nghĩ ngợi gì. Những buồn vui, được mất để cho gió cuốn trôi. Tôi chỉ sống trọn vẹn với hiện tại, tận hưởng những phút giây thong thả ngắm ngời trong ngày. Bởi mỗi một giây phút trôi qua chúng ta đều chẳng thể nào lấy lại. Sống trọn vẹn cho hiện tại là cách tốt nhất để ngày

mai chẳng phải tiếc nuối gì. Tụi nhỏ đang dần lớn khôn lên mỗi ngày, chúng ta rồi sẽ trở thành kỷ ức của các con.

Ngay trong phút giây này, tôi muốn được cùng tụi nhỏ ngồi ngắm từng đàn chim đang bay về tổ. Ngắm đám mây đỏ rực nổi lên cuối chân trời. Vui cùng những hòn sỏi trên tay hoặc cùng nhau ngửa cổ nghe bên tai tiếng gió hát thì thầm. Tuyệt không ý nghĩ...

V.T.H.T

Chuyện xưa xứ Quảng

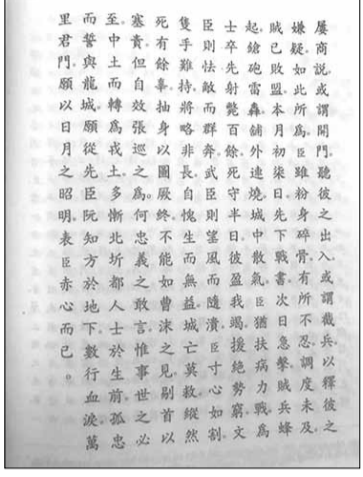
Núi Nùng sông Nhị đất này còn ghi...

LÊ THỊ

Khi nói đến Tổng đốc Hoàng Diệu, người Hà Nội thường nhắc đến hai câu trong Chính khí ca: Trời cao, biển rộng đất dày/ Núi Nùng sông Nhị đất này còn ghi. Các nhà nghiên cứu thì lại thường nhắc đến hai dấu ấn của ông tại đây là Bia Lệnh cấm trừ tệt và Biểu trần tình - tờ biểu ông gửi về triều đình Tự Đức trước khi thất cố chết theo thành.

Bia Lệnh cấm trừ tệt tại ô Quan Chương

Toàn văn Biều trần tình bảng chữ Hán

Bia Lệnh cấm trừ tệt

Năm 1881, Tổng đốc Hà Ninh (Hà Nội - Ninh Bình) Hoàng Diệu nhận được phản ánh của các thân sĩ về tình trạng lý dịch địa phương dung túng và bảo kê cho bọn vô lại, bọn xã hội đen nhằm những nhiều dân chúng trong các dịp ma chay cưới xin hoặc vôi vĩnh tiền bạc, “cuớp cạn” ở các bến sông, các chợ... Ông đã lên án mạnh mẽ và đưa ra những quy định cụ thể bắt buộc người dân và những chức dịch phải triệt để tuân thủ và thực hiện để trừ tận gốc tệt nạn này.

Ngày 12 tháng 4 năm Ất Tỵ (16-5-1881), Lệnh cấm trừ tệt được ban hành, dài gần 1.000 chữ, gồm hai phần.

Phần một trình bày hiện trạng: “Lý dịch các thôn phường có khi dung dưỡng bọn vô lại, cho chúng ứng trực ở điểm canh, chẳng những chúng tuần phòng bắt lạt mà khi nhà dân các phố có việc đưa ma, chôn cất, bọn chúng đóng ở các nơi trong hạt đều sách nhiễu tang gia, không kể xa gần, đông người hay ít người, sinh sự bắt ép giá cả, ai không chịu thì chúng cản trở việc tống táng...”

Lại như bọn ở trại Dưỡng Tế, nhân các buổi cưới xin tang ma tụ tập nhau lại những nhiều các phố và thường ngày ra các thuyền bè ngoài bến sông, cùng các hàng quán ở chợ, lộng hành ăn cắp, cướp giật. Tệt hơn nữa, đến cuối năm vào nhà người ta đòi dăm ba quan, không đưa thì sinh sự vu vạ... Phần này cũng nêu một số trường hợp cụ thể về tình trạng trên để làm bằng.

Phần hai là các quy định cụ thể nhằm ngăn chặn tệt nạn:

- Từ nay hễ có việc tống táng thì để tang chủ tùy nghi mà làm, nếu có người ngoài đến giúp thì càng tốt. Còn nếu thuê người thì theo thời giá, cho công bằng và hợp lý.
- Thói sách nhiễu của phu điểm và Dưỡng Tế phải cấm hẳn và quan sở tại phải cho sửa đổi lại phong tục.
- Lệnh đã được ban ra nếu sau

này “chỗ nào tình tệt vẫn còn như cũ, phát giác được thì từ bọn can phạm cùng tổng lý bị trừng trị nặng, huyện nha sở tại cũng khó mà chối cãi được lỗi của mình”.

Tổng đốc Hoàng Diệu cũng ra lệnh cho tri huyện Thọ Xương và Vĩnh Thuận phổ biến rộng rãi Lệnh cấm trừ tệt cho toàn dân biết để thi hành bằng cách khắc dựng một tấm bia bằng đá lớn trước nha môn và sao lục nhiều bản giao cho thân sĩ trong địa phương. Dấu tích của bia Lệnh cấm trừ tệt hiện được trưng bày tại Bảo tàng Lịch sử quốc gia và tại một bức tường của ô Quan Chương đầu phố Hàng Chiếu, Hà Nội. Tấm bia có ý nghĩa nhiều văn hóa xã hội một thời và tấm lòng của một vị quan suốt đời lo cho dân cho nước!

Biểu trần tình

5 giờ sáng ngày 26-4-1882 Đại tá Henri Rivière gửi tối hậu thư cho Tổng đốc Hoàng Diệu. Chỉ 3 giờ sau là y ra lệnh công thành Hà Nội. Dù đang bị bệnh, Hoàng Diệu vẫn lên thành chỉ huy quân sĩ chống trả quyết liệt. Thành bị thất thủ, Hoàng Diệu đã chọn cái chết để nhận trách nhiệm. Trước khi chết ông viết tờ biểu tấu trình mọi việc với vua Tự Đức. Đồi sau gọi đây là Biểu trần tình hay còn gọi là Di biểu.

Biểu trần tình hiện còn hai bản có ký hiệu A996 và 1867 được lưu trữ tại Viện Nghiên cứu Hán Nôm thuộc Trung tâm Khoa học xã hội và nhân văn quốc gia ở Hà Nội. Đây là bản văn bằng chữ Hán gồm 436 chữ được viết theo thể tứ lục.

Về nội dung, tuy chỉ là bản văn có 436 chữ nhưng tác giả lại nêu được tương đối đầy đủ “sự cố” thất thủ thành Hà Nội lần thứ hai. Có thể tóm tắt trong 5 nội dung chính:

- Thứ nhất, ông cho biết “Tôi, học vấn thô sơ, ủy dụng rất lớn”; “Một kiếp thư sinh chưa từng lo biên sự”.
- Thứ hai, nêu được vị trí quan trọng chiến lược của thành Hà

Nội và phê phán gay gắt sự “chỉ đạo” của vua Tự Đức trong việc phòng thủ: “Tôi trộm nghĩ Hà thành là đất cường hống của Bắc Kỳ, lại là khu yếu hại của bản quốc. Nếu một ngày tan tành như đất lở, thì tất cả các tỉnh lân lượt mất như ngói bong. Tôi lấy làm lo, khẩn tấu các hạt, tâu lên triều đình. Xin cho thêm binh, may sớm kịp việc. Thế mà chiếu thư mấy lần ban xuống. Quờ tôi việc đem quân dọa dẫm, bắt tội chế ngự thất thời. Kính đọc lời dạy, thấy rất nghiêm khắc. Quan dân thất vọng, tiến thoái lưỡng nan”.

Thứ ba, là tình hình trận chiến: “Quân giặc leo như đàn kiến, súng giặc nổ như sấm rang. Ngoài phố cháy lan, trong thành khí mất”; “Nó đủ ta kiệt; viện tuyệt, thế cùng. Vũ biến thì sợ giặc mà chạy hàng đàn, văn thần thì ngóng chừng mà tan cả lũ”.

Thứ tư, ông tự nhận trách nhiệm và cách xử lý: “Lòng tôi đau như cắt, một tay khôn cầm. Tướng lược không tài, tự nghĩ sống là vô ích; thành mất chẳng cứu, ví bằng chết cũng chưa đến. Đem thân tự quyền sinh, không thể học Tào Mạt hay dọa địch; treo cổ đến trách nhiệm, chỉ mong theo Trương Tuấn chết giữ thành”.

Và cuối cùng là lời “trần tình” cho chọn lựa của mình: “Dám đầu trung nghĩa gọi là, chỉ vì sự thể bắt buộc” hay: “Mấy hàng huyết lệ, muôn dặm quân môn. Nguyễn ánh sáng nhật nguyệt soi tỏ tấm lòng son của tôi mà thôi”.

Biểu trần tình là một tác phẩm đặc biệt. Bối lễ, trong tình huống nghiêm trọng như vậy mà Hoàng Diệu vẫn có đủ tinh táo để thực hiện một bản diếu trần đầy đủ, thuyết phục, xúc động, đầy chất bi tráng. Ở đó thể hiện được đầy đủ khí chất của một người Quảng, đó là dám hy sinh vì đại nghĩa, xem nhẹ cái chết. Tinh thần dám làm dám chịu trách nhiệm; là tinh thần phản biện, tính trực ngôn. Luôn nói thẳng, phê phán mạnh mẽ nhà vua và ngay cả khi đã chọn cho mình... cái chết.

L.T

Cửa sổ Tri thức

Kỹ thuật Autochrome Lumière

* Tôi nghe nói ảnh màu đã xuất hiện từ hơn một thế kỷ trước. Không biết chuyện này thực hư thế nào, xin quý báo giải thích rõ thêm (Trần Ngọc An, Hòa Vang, Đà Nẵng).

- Nhắc đến ảnh 100 năm trước, mọi người thường nghĩ đến những tấm ảnh đen trắng cổ điển. Nhưng thực tế từ đầu thế kỷ XX, ảnh màu đã xuất hiện và đẹp bên đến ngạc nhiên.

Lịch sử nhiếp ảnh thế giới cho biết, năm 1886, nhà vật lý học Gabriel Lippmann đã sử dụng kiến thức của mình để tạo nên một tác phẩm ảnh màu dựa trên hiện tượng giao thoa và sóng quang học. Có thể xem đây là bức ảnh màu đầu tiên của nhân loại mà không cần dùng qua thuốc nhuộm.

Đến năm 1907, anh em nhà Lumière tung ra kính ảnh màu Autochrome, một hệ thống xây dựng theo phương pháp “màu cộng”. Nhiếp ảnh màu từ đó đã được thương mại hóa.

Trước năm 1907, nếu một người muốn chụp ảnh màu thì họa sĩ sẽ phải tô màu bằng nhiều loại mực và thuốc nhuộm khác nhau. Tuy nhiên, hai anh em người Pháp là Auguste và Louis Lumière đã “cách mạng hóa” tất cả những điều này. Họ đã thay đổi toàn bộ quá trình bằng một phương pháp được gọi là “Autochrome Lumière”.

Hai chị em trong vườn - ảnh chụp bằng kỹ thuật Autochrome Lumière năm 1911.

Báo Tuổi Trẻ (tuoitre.vn) đã làm độc giả ngạc nhiên khi đăng bài “100 năm trước ảnh màu được nhuộm bằng bột khoai tây ra sao?”. Bài báo dẫn trang mạng Bored Panda, cho biết trước năm 1907, để có ảnh màu, nhiếp ảnh gia cần phải tô màu bức ảnh bằng cách dùng các chất nhuộm khác nhau. Sau đó, hai anh em người Pháp Auguste và Louis Lumière tìm ra một kỹ thuật được gọi là Autochrome Lumière. Đây được xem là kỹ thuật đầu tiên trong nghệ thuật nhiếp ảnh màu. Nó đã mang đến cho người xem những trải nghiệm lạ về màu sắc mà trước đó họ chưa từng thấy.

Sử dụng các lớp bột khoai tây nhuộm và một loại dung dịch nhạy cảm với ánh sáng, anh em nhà Lumière đã tạo ra những bức ảnh sống động mà không cần thêm màu sắc. Mặc dù khó sản xuất và hơi đắt tiền, kỹ thuật này được nhiều nhiếp ảnh gia nghiệp dư ưa chuộng. Một trong những cuốn sách ảnh đầu tiên trên thế giới đã được xuất bản bằng kỹ thuật Autochrome Lumière.

Cũng theo Bored Panda, nếu áp dụng kỹ thuật Autochrome tốt và được bảo quản cẩn thận, các giá trị màu vẫn vẹn nguyên theo thời gian. Các hạt tinh bột được nhuộm có phần thô, tạo ra hiệu ứng mờ ảo với màu sắc nhạt, đặc biệt là trong các khu vực ánh sáng mờ như bầu trời. Hình ảnh càng nhỏ, những hiệu ứng này càng đáng chú ý.

Chính vì lẽ đó, kỹ thuật Autochrome này đã được gọi là “màu của những giấc mơ”. Chất lượng theo trường phái ấn tượng “như trong mơ” có thể là một trong những lý do đằng sau sự phổ biến lâu dài của phương tiện này suốt một thời gian dài, kể từ khi các phương pháp chụp ảnh màu khác đã ra đời.

Khi hãng Kodak tung ra phim màu Kodachrome vào năm 1935, kỹ thuật Autochrome Lumière trở nên lỗi thời, mặc dù nó vẫn tiếp tục được dùng rộng rãi ở Pháp cho đến những năm 1950. Những rỗi phim màu Kodachrome cũng bị “qua mặt” bởi nhiếp ảnh kỹ thuật số, khi vào năm 1999, chiếc máy ảnh DSLR kỹ thuật số đầu tiên ra mắt, tới năm 2007 ảnh kỹ thuật số được tích hợp vào điện thoại. Hai năm sau, 2009, Kodak ngừng sản xuất Kodachrome. Từ đó nhiếp ảnh kỹ thuật số phát triển và được ứng dụng rộng rãi trên thế giới.

Dù vậy, kỹ thuật Autochrome Lumière vẫn được nhắc tới và tôn vinh, bởi nếu không có những người tiên phong giai đoạn đầu như anh em nhà Lumière, những tiến bộ trong công nghệ nhiếp ảnh hiện đại sẽ không thể diễn ra.

ĐNCT

thơ

Từ tác phẩm thơ đầu tiên (*Thơ từ yên lặng* - 1995), đến tập thơ gần đây nhất (*Kéo co với mùa xuân* - 2017), Nguyễn Kim Huy đã đi từng bước chậm, nhưng là những bước chân không chịu dừng lại. Điều khó khăn này, lại chính là điều đáng quý đối với bất cứ người cầm bút nào. Và tất cả sự tồn tại ấy đều đặt trên cái nền móng cốt tử: sự trung thực với chính mình và tình yêu cuộc sống. Một tình yêu đậm sâu hơn, lặng lẽ hơn. Để có thể thấm tận vị ngọt của nước mắt, niềm vui của nỗi đau. (Nguyễn Đồng Nhật)

Những sắc màu thơ

Thật ra nhiều nhà thơ
Không làm thơ

Họ chỉ nhìn chiếc lá
Rồi xanh.

Họ chỉ nhìn cơn mưa
Rồi xám

Họ chỉ nhìn ráng chiều
Rồi đỏ

Họ chỉ nhìn ngọn gió
Rồi tím

Họ chỉ nhìn mặt trăng
Rồi vàng

Họ chỉ nhìn thế gian
Rồi khóc

Nước mắt nhà thơ
Đổ ra biển

Làm biển mặn
Và nổi sóng ngày đêm.

28-8-2023

Lời từ biệt
em gửi lại
dòng sông

Sau những lần tìm anh vô vọng
Chiều năm ấy em đã một mình đến ngồi
bên bờ sông

Em nói với em những lời cứng cỏi
Em nói với dòng sông lời em từ biệt
Không biết dòng sông có nghe có gửi lại cho ai?

Hôm nay em lại đến bên dòng sông
Lại cùng sông nói lời từ biệt

Nếu như lần từ biệt này là mãi mãi
Em gửi lại cho anh những sợi tơ lòng
Nhớ em anh hãy đem ra dệt cùng ánh sáng
Lấy chút tình khôi thiếu nữ khắc vào dòng sông
một đóa hoa hồng

Rồi cho đóa hoa hồng theo gió bay vào
không trung
Bay như tình yêu đau đớn trọn đời em đã dành
cho anh...
9-2024

Đêm ở Đại Lải

Đêm ở Đại Lải cũng dài như đêm ở quê
Con chim lợn vừa bay vừa cất lên tiếng kêu
hoang hoải

Ngọn đèn đường tắt sớm
Mấy chùm hoa đang rụng lên rục rỏ sắc màu
đã khuất vội vào bóng tối

Em bước đi cũng vội
Chùng như em vội vàng đến một nơi nào đó
để ngày mai làm cuộc chia ly.

Đêm ở Đại Lải cũng vắng lặng như đêm ở quê
Cũng thao thức với những điều chưa rõ
Ngọn gió khuya thổi vòng qua hiên có hơi lạnh
Tiếng lá cây rụng lên hết mọi nỗi niềm.

Đêm ở Đại Lải thường mơ màng
Thường ngồi một mình để ngắm ra và thấy lạ:
Tuổi đời ngày càng cao, niềm vui ngày càng hiếm hoi
Mà nỗi buồn dường như ngày càng trẻ lại càng
quặn thắt lại

Những nhớ thương giã giã hết tuổi đời mười

Chỉ nụ cười là có ít nhiều thay đổi
Và tiếng thở dài trong đêm dường như cũng dài hơn...
28-3-2024

Cuộc sống
qua ảnh

Mùa lúa chín Mù Cang Chải

Huyện Mù Cang Chải nằm ở phía tây tỉnh Yên Bái, cách trung tâm thành phố khoảng 180km, đây là điểm đến được nhiều người yêu thích nhờ khung cảnh thiên nhiên thơ mộng, yên bình đặc biệt là khi vào mùa lúa chín. Những cánh đồng ruộng bậc thang hút tầm mắt trong ánh nắng mai và hoàng hôn luôn thu hút du khách, khiến ai đã từng đi rồi cũng say đắm và quyến luyến.

Đà Nẵng cuối tuần mời bạn cùng chiêm ngưỡng vẻ đẹp ruộng bậc thang Mù Cang Chải mùa lúa chín qua chùm ảnh của tác giả Nguyễn Trình (Đà Nẵng).

Cánh đồng ruộng bậc thang đẹp quyến rũ giữa núi rừng Tây Bắc.

Du khách khi đến đây đều muốn ghi lại thật nhiều tấm ảnh đẹp bên ruộng lúa bậc thang chín vàng trong nắng mai.

Địa điểm ngắm lúa chín ở "Đôi Mâm Xôi" La Pán Tản chắc chắn không thể bỏ qua đối với du khách khi đến nơi này.

Kỳ quan vừa kỳ vĩ, vừa gần gũi này được tạo bởi chính bàn tay của người nông dân cả cuộc đời gắn bó với núi rừng.

Xã Lao Chải cũng là nơi có nhiều cánh đồng lúa bậc thang rất đẹp và làm say mê lòng người khi đến đây.

Hãy gửi cho chúng tôi những tác phẩm mà các bạn yêu thích. Địa chỉ: maichimai2611@gmail.com

Gói cả đất trời và vị Tết trong tay

TRANG LÊ

Ba nói Tết sẽ chẳng trọn vẹn khi mà không gói bánh chưng, khi mà mỗi thành viên trong nhà chẳng còn ai biết gói bánh chưng nữa.

Tôi đã qua rồi cái tuổi mong Tết đến nhanh để được mặc áo mới mẹ mua vào một dịp đặc biệt, được đi chợ Tết mà lòng không buồn không lo. Lòng tôi nôn nao mong ngóng đến lúc mẹ xé tờ lịch cuối cùng của năm cũ để bắt đầu trang lịch đầu tiên của năm mới, để tôi có thể được mẹ phát lì xì với nhiều niềm vui, nhận được thật nhiều lời chúc tốt lành. Để ba mở lá chiếc bánh chưng đầu tiên của năm mới, chiếc bánh mà ba luôn tâm niệm rằng nó gói được cả đất trời và cả vị Tết trong tay.

Bánh của ba được gói trong lá chuối mọc, là lá chuối tươi được chần qua với nước thật sôi cho mềm hoặc lá chuối được hái xuống trước hai hoặc ba ngày, hong trong gió nhẹ để lá heo héo cho dễ gói bánh. Rồi lá được rọc ra, có những miếng nguyên lớn được để riêng làm vỏ ngoài cùng, những miếng nguyên nhỏ hơn làm lớp lót ở trong.

Ba con chúng tôi người lau lá, người gói bánh vừa cười vui vẻ và kể những câu chuyện thú vị. Ba nói

ba gói bánh chẳng đẹp, chẳng thể vuông vức như người ta gói khuôn, nhưng bánh gói khuôn thì lúc mở ra ăn chẳng ngon bằng bánh gói bằng tay. Tôi cười, bánh chưng Lang Liêu sao có thể không vuông được, không vuông sao được gọi là bánh chưng Lang Liêu nữa. Cả nhà lại cười xòa.

Bao nhiêu năm ăn Tết ở nhà, trong tiết trời se lạnh phảng phất mùa bay của một tỉnh miền Trung, chúng tôi nôn nao chuẩn bị cho một "đại tiệc" gói bánh chưng như thế. Chẳng ai rủ ai nhưng từ hôm trước nhà nhà đã đua nhau đi chợ Tết, mua nếp, đậu xanh, thịt heo, lá chuối, lá dong, một vài chùm củ lắn cây nén, mua thêm vài bó dây lạt giang hay vài ống tre vừa độ để về nhà tự chế lạt gói bánh. Tôi thích được nhìn mẹ dong rồi ngâm nếp qua đêm, rồi xóc sạch nếp, rồi trộn ướp nếp với một ít muối trắng trước khi cho tất cả chúng vào thau lớn để ba gói. Tôi thích được cùng mẹ và anh trai ngâm đậu, đãi hết vỏ đậu, luộc đậu, cắt rửa cây nén, già tiêu và củ nén để ướp chung với thịt heo, rửa và lau sạch lá chuối, xé lá chuối cho vừa tầm để gói bánh chưng. Đêm 29, cả nhà tùm tùm lại bên bếp lửa, bắc lên nồi nấu bánh chưng, nghe tiếng nước sôi lên ừng ực, mùi bánh tỏa ra thơm

phức rồi thức đêm đợi bánh chín. Ba vớt bánh ra chiếc nong lớn, lấy ra đôi thớt gỗ nên bánh xuống cho ráo nước để bánh mềm dẻo lại để được lâu hơn, bánh cũng vuông vức hơn. Ba cột lại bánh bằng dây lạt mới rồi trang trọng đặt lên ban thờ tổ tiên.

Lúc cả nhà quây quần trên chiếc chiếu cói Nga Sơn để gói bánh, năm nào ba cũng kể chuyện về sự tích bánh chưng. Rằng thần báo mộng cho Lang Liêu, giữa trời đất này không có gì quý bằng hạt gạo, nên phải lấy gạo nếp làm bánh hình tròn, hình vuông để thay cho biểu tượng của Trời và Đất. Lấy lá xanh bọc ở ngoài, đặt nhân trong ruột bánh là tượng hình cho cha mẹ sinh thành. Và rằng lúc tỉnh dậy, ông đã mừng rỡ chọn những hạt gạo nếp tròn mẩy làm bánh vuông, bỏ vào chõ chưng chín rồi gọi nó là bánh chưng, là cái tên truyền ngàn đời cho đến nay vẫn dùng. Còn lá xanh bọc ở ngoài và nhân ở trong ruột bánh là tượng hình cha mẹ yêu thương đùm bọc con cái. Chỉ một câu chuyện này mà năm nào chúng tôi cũng được nghe nhưng chưa bao giờ là chán. Và rằng, được nghe ba kể tôi như bị cuốn hút, lại tự nhiên cảm thấy mỗi chiếc bánh chưng gói đầy những huyền thoại và linh khí của đất trời.

Minh họa: HOÀNG ĐĂNG

Năm nào anh em tôi cũng mong ngóng bánh chín, đợi ba sắp bánh lên bàn thờ rồi cắt mở chiếc bánh đầu tiên. Ba mở ra lớp lá chuối dày bọc bánh, mùi bánh xanh thơm mùi lá chuối, mùi nếp thơm và nhân bánh hòa quyện. Ba cắt đều bánh bằng chính dây lạt gói, chia ra cho mỗi đứa một miếng, chúng tôi vừa ăn vừa gật gù khen bánh ngon. Bánh luộc chín, nếp thơm dẻo, nhân thịt và đậu xanh mềm, cùng với hương củ nén và lá chuối quyện hòa, bánh vào miệng, vị ngon dần tan ra, dường như đánh thức tất cả các giác quan của tôi đang say ngủ.

Những năm ăn Tết ở nhà, dù có được ăn miếng bánh đầu tiên hay không tôi cũng đều cảm thấy dù nhà không gói bánh chưng thì vẫn có Tết và Tết vẫn vui, cho đến

lúc em tôi đi du học. Năm đầu tiên ăn Tết xa nhà, nó gọi điện về cho tôi, nói với tôi rằng Tết ở đây chẳng vui, đầu mừng Một Tết ta nó vẫn được nghỉ, vẫn mua bánh chưng bán nhiều ở siêu thị Việt mà lúc mở ra ăn chẳng thấy được ngon như ở nhà. Không có hương vị Tết quê, không có hồn thiêng đất trời trong những chiếc bánh ấy. Chúng tôi đều cười nhưng nước mắt lại chảy dài.

Những hạt mưa xuân nhẹ lướt qua vạn vật, đây nên muốn vãn sức sống, gió mang theo khói hương trầm nhẹ thoảng trong không gian. Ba lại vui cười mở ra chiếc bánh chưng, chia đều cho mỗi người, cùng nhau cầu mong năm mới gia đình ấm no, hạnh phúc, mọi người bình an.

T.L

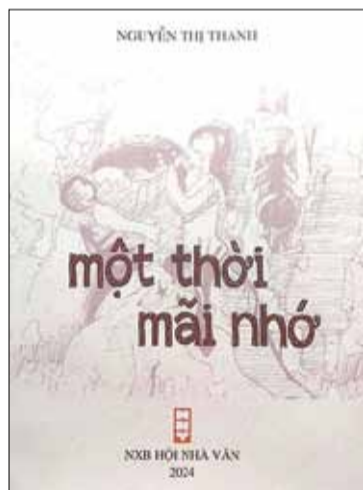
ĐỌC SÁCH

TIỂU YẾN

Những chi tiết sống động về hoạt động tình báo tại chiến trường Khu 5, từ cuối thập niên 60 đến ngày giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước vừa được tác giả Nguyễn Thị Thanh (SN 1950), thành viên đội Nữ điệp báo, thuộc Ban An ninh, Đặc khu Quảng Đà kể lại trong cuốn hồi ký "Một thời nhớ mãi" do NXB Hội Nhà Văn 2024.

Cuốn hồi ký gồm 5 chương, tái hiện khá đầy đủ, chi tiết hoạt động của mạng lưới tình báo Quảng Nam - Đà Nẵng trong bối cảnh chiến tranh đang diễn ra ác liệt ở chiến trường Khu 5. Là thành viên đội Nữ điệp báo, tác giả lần lượt kể lại những nhiệm vụ "bất khả thi" mà bà và đồng đội thực hiện giữa vòng vây kẻ thù cũng như sự kiểm soát gắt gao của bộ máy quân sự Mỹ - ngụy tại Đà Nẵng. Những câu chuyện xoay quanh

Một thời nhớ mãi

Thanh Khê, xây dựng cơ sở cách mạng để mang tài liệu, súng đạn vào nội thành Đà Nẵng, phục vụ cuộc đấu tranh tại chỗ của quân và dân ta.

Bên cạnh đó, câu chuyện về lần đầu mang vũ khí, thực hiện nhiệm vụ ám sát tình báo viên của địch là một trong những nội dung gây ấn tượng mạnh với bạn đọc. Hình ảnh cô gái 15 tuổi nhỏ nhắn, giấu khẩu K54 dưới lớp áo rộng, bình thản ngồi trên chiếc xe Jeep của hai sĩ quan ngụy từ trạm kiểm soát Thanh Quýt ra Đà Nẵng khiến người đọc vừa thần phục, vừa xúc động. "Đó là lần đầu tôi mang vũ khí, mặc áo rộng che K54 vào người, từ trong quê Điện Thọ, đến Thanh Quýt. Khi ngang qua doanh trại của địch, tôi nhìn thấy một xe Jeep chuẩn bị nổ máy, nhận ra là xe của Trung úy Mai và Đại úy Ngũ, tôi nở nụ cười ngó lơ nhờ họ chở ra Đà Nẵng luôn. Trên đường đi, họ luôn chuyển trò, tán tỉnh vui vẻ. Tuy nhiên, tư thế tôi luôn sẵn sàng cảnh giác, nếu bị họ va chạm phát hiện vũ khí trong người, tôi sẽ sẵn sàng xả đạn. Đến Đà Nẵng, họ hỏi chỗ ở của tôi, đòi vào thăm nhà, nên tôi viện mọi lý do tránh né. Theo đúng kế hoạch đã định, sau khi nắm rõ nơi ở và quy trình đi lại của gã tình báo, đúng 6 giờ chiều hôm ấy, gã đi làm về, khi vừa bước xuống xe, tôi đã ở đó chờ sẵn và rút súng bắn vào người gã hai phát. Bọn

cảnh sát nghe tiếng nổ chạy đến. Tôi biết đã lộ, liền vẫy tay người cơ sở đang đợi mình chạy đi. Tôi lách vào ngã hẻm được một đoạn thì gặp một phụ nữ ngồi bên gánh bún. Tôi ngồi vào ghế sát nồi bún, nói: "Bán cho tôi tô bún", đồng thời bỏ cây súng vào nồi, nói nhỏ chị bán hàng: "Xin chị giữ bí mật, sau này cách mạng sẽ luôn ghi công, nhớ ơn chị". Người bán bún sững sờ, im lặng trong giây lát, rồi lặng lẽ đẩy vung nồi bún lại, gánh hàng đi khuất. Tôi yên lòng, lách người vào một hẻm nhỏ khác. Đi được một quãng dài, tôi nghe tiếng chân sầm sập của vài tên cảnh sát, quân cảnh chạy đến, chặn tôi lại, còng tay dẫn đi...". Bà Thanh viết.

Ngày bà Thanh bị tòa án đưa ra xét xử công khai, người dân Đà Nẵng kéo đến coi rất đông. Sau khi đưa ra những cáo buộc, tòa tuyên án bà 18 năm tù. Bà kể: "Lúc đó tôi nghĩ, mình 16 tuổi, ở tù xong về tôi chỉ 34 tuổi, nên không có gì phải lo sợ, vẫn tiếp tục hoạt động cách mạng được. Nên tôi nói với họ, thôi chi bằng các ông cứ giam đủ tôi 20 năm đi, tôi không ân hận gì cả, nhưng chắc rằng tôi chỉ ở tù vài năm, phần còn lại dành cho các ông ở". Trước sự gan dạ của nữ tình báo trẻ tuổi, tòa quyết định tăng thời gian phạt tù lên 20 năm.

Ngoài nhiệm vụ tình báo, cuốn sách miêu tả khá chi tiết cuộc

sống khắc nghiệt trong các nhà tù miền Nam. Nơi bà được tiếp thêm ngọn lửa yêu nước từ những đồng đội từng chiến đấu khắp chiến trường Quảng Nam - Đà Nẵng. Cuốn hồi ký cũng dành nhiều trang viết về Anh hùng lực lượng Vũ trang nhân dân Ngô Thị Huệ - bông hồng thép của Ban An ninh, Đặc khu Quảng Đà trong kháng chiến chống Mỹ cứu nước: "Mỗi khi bị địch bắt, dùng nhiều thủ đoạn dụ dỗ, tra tấn, tôi luôn nghĩ về chị Huệ như một biểu tượng đầy tôn kính và yêu quý. Đến mức địch hỏi tôi tên gì, tôi đã không ngần ngại khai là Nguyễn Thị Như Huệ, bởi mong muốn mình được trở thành một người phụ nữ kiên cường như chị Huệ", bà Thanh viết trong cuốn hồi ký.

Sau ngày thống nhất đất nước, bà Thanh về lại Đà Nẵng, đảm nhận nhiều vị trí công tác khác nhau đến ngày về hưu. Qua những dòng viết chân thực, giàu cảm xúc của nguyên nữ tình báo Nguyễn Thị Thanh đã khắc họa phần nào cuộc đời, sự nghiệp của một thế hệ đã sống và chiến đấu vì độc lập, tự do của dân tộc. Qua đó, cung cấp những tư liệu quý cũng như làm giàu thêm truyền thống yêu nước của người dân Quảng Nam, Đà Nẵng trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước tại chiến trường Khu 5.

T.Y

Truyện ngắn

LA THỊ ÁNH HƯƠNG

M nắng xuân lấp lánh

Bưởi sáng tháng Chạp. Gió thốc từng cơn. Lúc trời còn tờ mờ, ông Tám đã bán hết xe dừa, quay về lấy thêm. Mùa cận Tết này dừa tươi hay dừa khô đều cháy hàng. Lúc xe chạy ngang cổng nhà Lam, ông Tám ngó sâu vào bên trong. Vừa lúc Lam xách nước tưới cho hàng vạn thò đang đơm nụ, cần nhiều nước đang nở kịp Tết. Ông Tám thảng kết xe, hỏi trỏng: “Thằng Tín đâu?”. Lam ngỡ ngác, ít khi nào nghe giọng ông Tám cụt lủn vậy. Mà thằng Tín đâu? Lam nhớ ra tối qua, con trai nói với mình sáng mai cho nó đi chạy xe công nghệ kiếm thêm tiền. Năm nay công ty hết đơn hàng nên cho nghỉ Tết sớm, ở không cũng buồn.

Tín đi làm được hơn một năm rồi. Mỗi tháng đều đưa tiền phụ mẹ đi chợ. Cầm đồng tiền khó nhọc làm ra của con trai, Lam xót xa giấu đi dòng nước mắt. Cô tự nhủ giữ đầy phòng khi con cần sẽ đưa lại. Thời buổi kinh tế khó khăn, ngành nghề nào cũng cầm cự. Thu nhập chỉ đủ trang trải, xăng xe, chẳng có dư. Cái thằng chịu khó nhưng chắc chưa gặp thời. Nghe con nói muốn đi chạy xe công nghệ, Lam không ủng hộ cũng chẳng cản. Thanh niên xông pha làm nhiều việc cho có thêm trải nghiệm cũng tốt. Tín nói, nó chỉ mở app chạy vài chuyến trong ngày cho quen dần thôi, chứ không cố nên mẹ đừng lo. “Mùa này, đường kinh dọc mé sông người ta trồng mai, hoa các loại bán Tết, nhìn cũng thích lắm đó mẹ!” - Lam nghe Tín nói vậy nên cũng yên lòng. Trong xóm, Tín thân với Duy. Duy hơn Tín vài tuổi nhưng có vợ sớm, giờ đã ba con. Mỗi ngày, trên đường đi làm về, Duy đều tranh thủ mở app chạy thêm mấy chuyến xe xuôi hướng về nhà kiếm thêm tiền mua sữa, tã cho con. Chắc Tín cũng học theo bạn bè. Thanh niên chịu khó vậy quá tốt!

“Ông Tám hỏi Tín có chi không, cháu nó đi chạy xe từ sáng sớm?” - Lam hỏi. Ông Tám hơi ú ớ, khác với giọng cứng cỏi khi này: “À, tui tui... hỏi vậy thôi”. Vừa lúc có chiếc xe phía sau bấm còi inh ỏi, bởi đường nhỏ, mà chiếc xe ba gác của ông Tám công kênh chần hết hơn nửa đường. Giọng người đàn ông ồm ồm: “Đứng sát vô ông ơi. Ở ngoài mới có tai nạn xe, thấy ghê quá!”

Lam nghe được, hốt hoảng hỏi giật người đàn ông qua đường: “Chú nói ai đụng xe?”. Bất ngờ, người đàn ông ngỡ ngác: “Ai biết, là người đi đường thôi. Ở chợ Thành đó. Chiếc xe gãy làm đôi, còn người thì...”. Ông ta lắc đầu bỏ đi. Lam kéo tay ông Tám: “Ông Tám cũng nhìn thấy đúng không?”. Lam chỉ hỏi vậy, rồi kịp nhận ra bàn chân của mình chẳng còn đỡ được thân người,

Minh họa: HOÀNG ĐẶNG

đầu gối Lam bủn rủn chuẩn bị khụy xuống. Chút ý thức còn lại, Lam đã kịp ngồi thụp xuống ngay chỗ bánh xe ông Tám trong cơn gió ủa về se sắt lạnh. Dẫu rào với những chùm hoa nặng trĩu còn chưa kịp thức giấc. Ông Tám hốt hoảng xuống xe đỡ lấy thân hình mỏng tanh của Lam diu vào nhà.

Chỗ Tín hay để xe giờ chỉ còn là khoảng sân trống, mớ lá khô từ mùa đông còn sót lại, phát phơ rưng trong cơn gió tháng Chạp.

Bằng cách nào đó, Lam bật dậy rất nhanh. Gọi cho Tín. Phải rồi, sao cô không nghĩ ra. Chút thông tin chấp vá kia có xác minh được điều gì đâu? Nơi này không chỉ có chợ Thành, ra ngã tư thôi là muôn lối rẽ, cơ sao chỉ nghe tin tai nạn mà Lam lại nghĩ đó là Tín?

Ông Tám thấy mình chừng này tuổi còn hồ đồ quá. Đứng ra, lúc đi ngang vụ tai nạn, ông phải dùng lại xác minh xem có phải người quen không, hoặc họ có đang cần gì mà ông có thể giúp được. Ban sáng, sương lạnh, mỗi hàng ở chợ hơi lấy thêm hàng nên ông đã không giảm tay ga trong lúc đi ngang. Khoảnh khắc ấy, ông nhận ra màu áo đồng phục của nhân viên chạy xe công nghệ, và chiếc xe màu đỏ sậm quen quen giống ông thằng Tín. Ông Tám đem nỗi ngờ vực ấy suốt chuyến đường về cho đến lúc gặp Lam. Ông Tám thương mẹ con Lam như thương con cháu trong nhà. Đứa con gái của ông cũng xem xem tuổi Lam, giờ mà nó còn sống chắc cũng có con lớn như thằng Tín vậy. Ngay thời điểm ông mất con, mẹ con Lam đến nơi này sinh sống, làm hàng xóm của ông Tám. Hai mẹ con Lam côi cút, lạ nước lạ cái nên ông Tám thương, hỗ trợ nhiệt tình

như người nhà, từ đường ống nước bị rò rỉ, cho đến bóng đèn, rồi con cá, mớ rau. Tình hàng xóm khăng khít như người nhà. Nhờ có mẹ con Lam đến, ông Tám cũng dần người ngoài nổi đầu mất đi đứa con duy nhất. Cứ như ông trời sắp đặt vậy, mọi thứ sẽ vừa vặn, phù hợp, cả nỗi đau mà người ta mang,

Lam để chế độ chuông ngoài, từng hồi chuông dài vọng lại trong cơn sốt ruột cồn cào của hai người. Không bắt máy, có thể là Tín đang chạy xe không tiện nghe máy. Nhưng Lam biết tính con, chỉ cần có tín hiệu điện thoại từ Lam thì bằng mọi cách Tín sẽ trả lời. Từ bé, Tín đã là đứa hiểu chuyện và thương mẹ. Tín biết tính mẹ hay lo nên đi đâu làm gì cũng báo cho mẹ biết. Lam tự nhủ lòng chờ thêm chút nữa. Thời gian như ngừng trôi. Lam ngồi bệt hẳn xuống thêm nhà, nhìn chăm chăm vào màn hình điện thoại chờ tín hiệu sáng đèn. Khi ấy, ông Tám đã quay xe, dọn mớ vỏ dừa cho gọn để Lam có chỗ ngồi. Từ nhà ra chợ Thành cũng gần 20 phút. Chừng đó thời gian đã đủ để Tín liên hệ lại cho Lam, nếu như không có chuyện gì. Lam cũng đọc được ý nghĩ đó từ ông Tám, cô ra xe.

Những tia nắng đầu ngày đã trải vàng trên con đường quen. Tiếng máy nổ giòn dã. Lam ngồi sau xe ông Tám, lăm nhăm câu nguyện. Cô cũng chẳng biết mình nói gì với các vị thánh thần, có đầu đuôi, chủ ngữ, vị ngữ, kính ngữ hay không. Nhưng những lúc như thế này, Lam chẳng biết làm gì ngoài khẩn nguyện. Một mình nuôi con, Lam đã trải qua biết bao phen sóng gió mà đa phần là những lúc con ốm đau. Lam

lần đầu làm mẹ, mọi thứ đều ngỡ. Có lần, cô ôm con đến bệnh viện trong cơn co giật tím tái. Bác sĩ nói chỉ cần chậm ít phút nữa thôi. Lam không dám nghĩ đến đoạn “nếu đến sau ít phút” mà vị bác sĩ giàu kinh nghiệm nói. Vì nếu không có Tín, cuộc đời của cô sẽ ra sao, liệu cô có còn động lực để đi tiếp hành trình đến cuối con đường, hay chọn dừng lại.

Nỗi hoảng sợ đến ám ảnh Lam nữa là vào cái lần cô bị tai biến phải lọc máu, lúc đó Tín mới lên năm. Thằng bé được ông Tám chở đến bệnh viện với ý nghĩ có gì mẹ con còn kịp gặp nhau lần cuối. Lam mất dần ý thức kể từ lúc nghe bác sĩ nói với nhau có một loại chất độc nguy hiểm trong máu mình, mà chính họ cũng chưa biết là gì. Lam thấy trước mặt mình là hố sâu thăm thẳm, và những bước chân cô đang ở trên bờ vực, có một sức mạnh vô hình nào đó từ phía sau đẩy cô đi tới. Đến khi chỉ còn ít bước chân nữa, bàn tay Tín chạm vào những ngón tay cô. Âm thanh gọi mẹ vang vọng như từ sâu thẳm tiềm thức khiến Lam choàng tỉnh, hai dòng lệ ứa ra trong khi vẫn chẳng thể mở mắt nhìn con. Sau lần đó, Lam tự nói với mình nhất định không được bệnh, không được chết. Cô phải ở bên cạnh Tín, đứa con trai bé bỏng của mình.

Biết bao nhiêu sóng gió đều đã qua đi. Còn lần này, mười tám cuộc gọi đi không có lời hồi đáp. “Nhưng mẹ vẫn chờ được, chỉ cần con bình an!”, Lam tự nhủ trong niềm tin đang dần mong manh như vệt khói ven đường.

Từ xa, Lam đã nhận ra vụ tai nạn bởi có đám người vây quanh. Vừa nhảy xuống khỏi xe ông Tám,

Lam dùng sức mạnh gạt đám người chen vào bên trong. Bàn chân cô sơ ý chạm phải mảnh kính vỡ, vết khứa nhẹ nhưng ứa ra dòng máu đỏ sệt. Đến khi những bước chân của Lam bị chặn lại, trước mặt Lam giờ là vũng máu còn đỏ tươi. Các anh công an đang làm nhiệm vụ của mình. Mọi người nói nạn nhân đã được chuyển đến bệnh viện. Lam nhìn chiếc xe, nó chỉ còn là đồng sắt vụn không rõ hình hài, nhưng cái màu đỏ sậm ấy thì trùng với màu xe Tín. Người chung quanh nói thêm cho Lam biết nạn nhân là thanh niên chạy xe công nghệ, còn trẻ lắm, chỉ khoảng ngoài hai mươi, thật tội nghiệp.

Lam bản thân người. Cô phải mạnh mẽ thì mới đến được bệnh viện. Nhưng hai bàn chân Lam hình như đã dính chặt xuống mặt đường, chẳng thể nhấc lên được, và đầu gối thì bủn rủn ra. Cô cần một điểm tựa. Lam chạm vào cánh tay bên cạnh để giữ thăng bằng cho chính mình. Cánh tay ấy săn chắc, vẻ như không chỉ để cho cô tựa mà còn muốn mang đến sự an tâm cho cô bằng giọng nói quen: “Mẹ ơi, con đây!”. Lam ngỡ ngàng nhìn sang, là Tín. Hai bàn tay Lam run run chạm vào mắt, vào má Tín, như thể xác thực thêm lần nữa, Tín của mẹ vẫn mạnh khỏe, lạnh lặn. Đến khi nhìn nụ cười trên khuôn mặt tròn đầy phúc hậu của con trai, niềm vui vỡ òa khiến trái tim Lam như muốn nổ tung. Trong niềm vui ấy, có cả cảm giác ray rứt với đứa trẻ gặp nạn kia. Ở nơi nào đó, trái tim người mẹ khi nghe tin con mình gặp nạn cũng đau thắt ruột đến chẳng còn thở được.

“Con đưa cậu ấy vào bệnh viện nên không biết mẹ gọi, nãy con gọi lại thì không thấy mẹ bắt máy nên con chạy đến đây”. Tín diu mẹ ra khỏi đám đông, cậu chậm rãi kể từng chi tiết, rồi nói với mẹ: “Bác sĩ nói không ảnh hưởng đến tính mạng cậu ấy, cũng may!”.

Cả ba người rời khỏi hiện trường. Tín nhớ ra điều gì, quay sang nói với mẹ và ông Tám: “Có chỗ này ăn sáng, con đã định đưa mẹ đi từ bữa giờ, nay có ông Tám đi cùng nữa thì càng vui!”.

Quán ăn sáng là một mảnh vườn mát rượi, rất nhiều hoa trái. Lam ngồi nắm bàn tay Tín mãi không buông. Bàn tay Lam còn lạnh, Tín cảm nhận được nỗi sợ hãi bao trùm trong mẹ. Tín đặt bàn tay còn lại lên tay mẹ đầy yêu thương. Ông Tám ngồi nhìn hai mẹ con bằng ánh mắt triu mến.

Tia nắng mùa xuân lấp lánh trên những cánh hoa đang phơi sắc. Chỉ ít ngày nữa thôi, màu hoa sẽ thắm hơn, để đón chào một năm mới sum vầy, bình an!

L.T.A.H

Giai điệu đẹp ở Anfield

ĐÌNH XÊ

Còn những 10 phút mới kết thúc trận nhưng khán đài trong cuộc đổ sức giữa chủ nhà Liverpool và đội khách Real Madrid vào rạng sáng 28-11 (giờ Việt Nam) ở lượt đấu thứ năm Champions League đã rập ràng giai điệu "Liverpool, Liverpool dẫn đầu". Anfield bấy giờ đang sống những phút giây hào hứng khởi từ cuộc phô diễn hiệu quả của đội nhà trước đội hình đương kim vô địch. Hai bàn thắng của Alexis MacAlister và Cody Gakpo giúp Liverpool giành chiến thắng thuyết phục 2-0, trở thành đội đầu tiên vào vòng 1/8 sau 5 lượt đấu. Ancelotti - huấn luyện viên của Real Madrid - hiếm khi mở lời khen đối phương cũng lạnh lùng thừa nhận: "Họ ở phong độ cao, tạo được sức ép lớn và thắng xứng đáng". Ngôi sao Jude Bellingham của đội khách cũng ngạc nhiên trước gương mặt mới của đối phương: "Chúng tôi thất bại trước đội bóng hay nhất châu Âu hiện giờ!"

Có phải vì thế mà không ai trách cố động viên đội nhà hào hứng quá mức khi giai điệu kia cứ mãi vang âm. Liverpool đang dẫn đầu thật mà, cả trên đấu trường châu lục lẫn ở sân chơi trong nước! Ngoài 5 trận toàn thắng ở Champions League, họ đang dẫn đầu Giải Ngoại hạng Anh với 8 điểm cách biệt so với đối thủ xếp thứ nhì để nắm ưu thế rõ rệt trong cuộc đua đường dài vốn khắc nghiệt. Lâu lắm rồi người Liverpool mới chứng kiến vị thế ấy của đội nhà trên hai mặt trận nóng bỏng. Ánh mắt họ hướng nhiều về Arne Slot, người vừa được ai đó vinh danh như một nhà cầm quân có đôi tay nhạy bén, chạm vào thứ gì cũng biến thứ ấy hóa thành vàng. Chiến công của Liverpool trước đương kim vô địch Real Madrid trong mắt nhìn của nhiều chuyên gia không chỉ giúp Slot vượt mặt chất lão luyện của Ancelotti mà

Các cầu thủ Liverpool mừng bàn thắng vào lưới Real Madrid.

Ảnh: Liverpool FC

còn giới thiệu với công chúng từ bây giờ một viên thuyền trưởng tài giỏi, bản lĩnh. Đứng quên dưới thời lèo lái của người tiền nhiệm Jurgen Klopp, Liverpool thua đến 5 trận và chỉ tìm được một trận hòa ở cả thầy 6 lần đổ sức với Real Madrid. Trong 5 lần chiến bại ấy, có hai trận chung kết Champions League diễn ra lần lượt ở Kyiv và Paris mà vị đắng vấp ngã dường vẫn còn trong không ít người đang gân cổ hát vang câu "Liverpool, Liverpool dẫn đầu" kia.

Slot hẳn tin vào sức mình cùng bản lĩnh học trò và nhìn thấy niềm vui từ lúc bóng chưa lăn. Cả gia đình ông đều có mặt trên khán đài để chứng kiến đêm hội đặc biệt này, trận đấu lớn mà chiến thắng của nó - theo tâm sự của Slot - có giá trị như dấu ấn đáng nhớ trong hành trình của hạnh phúc. "Tiếc là chiến công này không diễn ra ở vòng knock-out. Thắng nhà vô địch ở trận địa ấy sẽ thú vị hơn nhiều!", giọng ông nghiêm nghị. Và rồi viên thuyền trưởng hưởng lời khen về phía học trò mình, những Alexis MacAlister, Mohamed Salah, Virgil Van Dijk với lối chơi gắn kết, giàu hiệu quả và bản lĩnh. Ông đặc biệt

thích thú với sự trưởng thành, tiến bộ vượt bậc của ba nhân tố xuất thân từ lò đào tạo của chính Liverpool là thủ môn Caoimhin Kelleher, hậu vệ Conor Bradley, tiền đạo Curtis Jones. Kelleher đẩy được cú sút từ chấm 11 mét của Kylian Mbappe trong khi Bradley kèm chặt chân sút người Pháp khiến anh này mờ nhạt suốt trận, trở thành nỗi thất vọng lớn của người Madrid trong hành trình bảo vệ ngôi quán quân.

"Dưới tay Slot, Liverpool trở thành đội hay nhất châu Âu lúc này" là lời bộc trực của Rio Ferdinand khi bình luận về cuộc phô diễn lộng lẫy ở Anfield. Ca ngợi lối chơi đồng điệu gắn kết, ý chí chiến đấu không mệt mỏi và khao khát chiến thắng mà từng thành viên Liverpool thể hiện trong cuộc thư hùng này, cựu tuyển thủ Anh ví von đoàn quân dưới tay Slot như "những con chó dữ chạy khắp sân trong thế tìm mỗi quyết liệt, mạnh mẽ". "Chó dữ săn mồi", nghe có vẻ trần trụi thô cứng nhưng vẫn dịu dàng dễ được chấp nhận như một lời ngợi ca bộc trực trên sân bóng. Có đội bóng dẫn đầu nào vào trận mà lơ đãng với chiến công!

Đ.X

David De Gea hồi sinh

TINH BẢO

Tưởng chừng sự nghiệp lừng lẫy của David De Gea đã rơi vào quên lãng khi phải thất nghiệp một năm và gia nhập Fiorentina theo dạng chuyển nhượng tự do. Không ngờ, cựu thủ môn Manchester United càng chơi càng hay, giúp Viola bay bổng ở Serie A. Trên tài khoản Twitter của mình, David De Gea viết rằng: "Bắt đầu ở Tây Ban Nha. Thành danh ở Anh. Và đang được yêu thương ở Ý". De Gea chính thức trở thành thủ môn chuyên nghiệp trong màu áo Atletico Madrid trước

tới 3 pha cứu thua cận thành liên tiếp trong vòng 5 giây để giữ sạch lưới nhà. Tình huống đó được đánh giá là pha bóng ấn tượng nhất Serie A kể từ đầu mùa giải tới nay. Người hâm mộ Fiorentina trên khán đài không ngừng vỗ tay tán dương pha bóng xuất thần của De Gea. HLV Palladino bảo rằng cách De Gea cứu thua liên tiếp giống như anh ấy đang ở tuổi 20. Từ lúc De Gea xỏ giày ra sân thi đấu ở Ý tới nay, chưa có thủ môn nào giữ sạch lưới nhiều như anh, chính xác là 5 trên tổng số 10 trận. Trong chừng ấy

Thủ môn David De Gea liên tục có những pha cứu thua xuất thần trong màu áo Fiorentina.

Ảnh: Reuters

khi chuyển sang Manchester United mùa hè 2011. Trong 12 năm chơi bóng cho "Quý đỏ", De Gea từng vô địch Premier League, FA Cup, Community Shield, Europa League, Siêu cúp châu Âu... Mùa giải 2022-2023, De Gea được trao danh hiệu Đôi găng vàng ở Premier League nhưng cay đắng là không được cựu HLV Erik ten Hag gia hạn hợp đồng nên đành phải rời sân Old Trafford.

Một năm ngồi chơi xơi nước, De Gea quyết định trở lại thi đấu ở tuổi 33 trong màu áo Fiorentina. Thủ môn người Tây Ban Nha mất gần một tháng mới thuyết phục HLV Raffaele Palladino xếp anh bắt chính trận đầu tiên ở Serie A vào giữa tháng 9 trong chuyến làm khách Atalanta. Đó là trận đấu mà De Gea mắc lỗi trong cả 3 bản thua của Viola nhưng HLV Palladino vẫn tiếp tục tin tưởng anh ở những trận kế tiếp. Tính tới nay, De Gea đã bắt chính 10 trận ở Serie A và nhanh chóng xác lập là một trong những thủ môn xuất sắc nhất ở giải vô địch quốc gia Ý.

Đã 34 tuổi nhưng De Gea thường xuyên có những pha cứu thua xuất thần. Mới nhất là ở trận gặp Como, anh có

trận được ra sân thi đấu, De Gea chỉ mới 6 lần vào lưới nhặt bóng - một con số ấn tượng.

De Gea đâu chỉ có những pha bay người cứu thua tuyệt đỉnh mà còn là thủ môn bắt phạt đền và chuyển dài kiến tạo tốt. Cựu thủ môn Manchester United cản thành công hai cú sút phạt đền của AC Milan để giúp Viola giành thắng lợi 2-1. Anh trở thành thủ môn đầu tiên kể từ Federico Marchetti của Lazio có được thành tích này kể từ năm 2016 tới nay. De Gea phát bóng dài cho Moise Kean hoàn thành hat-trick ở trận thắng Verona 3-1.

Nếu như sau 13 vòng đấu ở mùa giải 2023-2024, Fiorentina có 20 điểm thì cũng chừng ấy vòng đấu ở mùa giải này đã được 28 điểm. Hơn nữa, Viola chỉ thua đội đầu bảng Napoli đúng 1 trận hòa. Đội bóng của ông Palladino đã có chuỗi 7 trận thắng liên tiếp ở Serie A và chỉ cần thêm 1 trận thắng nữa sẽ cân bằng kỷ lục chính họ, lập được từ năm 1960. Thủ thách không hề dễ dàng gì với De Gea cùng các đồng đội Fiorentina bởi đội khách sẽ là đương kim vô địch Inter Milan.

T.B

Ảnh thể thao

Cẩn trọng thi đấu

Thủ môn Guglielmo Vicario của Tottenham phải phẫu thuật mắt cá chân sau trận thắng Manchester City 4-0. Anh tiết lộ rằng, bị chấn thương mắt cá chân nhưng vẫn chịu đau thi đấu thêm 1 giờ nữa để cùng đồng đội có chiến thắng vang dội ở Etihad. Thủ môn người Ý viết trên Instagram: "Tôi đã chơi 60 phút trên sân Manchester City với một xương gãy trong mắt cá chân. May mắn là tôi đã cống hiến hết mình cho Tottenham. Không còn giải pháp nào khác là phải lên bàn mổ để sắp xếp lại xương gãy".

T.B (theo Dailymail)

Hai đồng đội hỗ trợ thủ môn Guglielmo Vicario rời sân sau trận đấu vì chấn thương nghiêm trọng.

Ảnh: Optus Sport

Thông điệp gìn giữ di sản văn hóa của nhà văn Vũ Hạnh

TS. VŨ ĐÌNH ANH

Giảng viên Học viện Chính trị khu vực III

Nhân ngày Di sản văn hóa Việt Nam, tôi đọc lại truyện ngắn đặc sắc *Vàng tháp Hời* với thông điệp cao đẹp về gìn giữ di sản văn hóa, hồn cốt dân tộc. Đây là một truyện ngắn hay và ý nghĩa, có giá trị lâu dài, vượt qua được thử thách thời gian của nhà văn Vũ Hạnh.

Truyện ngắn *Vàng tháp Hời* được lấy bối cảnh chính trên quê hương huyện Thăng Bình (Quảng Nam) của nhà văn, “khi làng Đông Dương còn nguyên hai ngọn Tháp Mẹ, Tháp Con”⁽¹⁾, trong không khí huyền ảo của truyền thuyết dân gian về vua Chăm và kho vàng được cất giấu trong các đền tháp. Điều đó khiến cho sự thèm khát vàng, cổ vật nung nấu trong tâm trí của không ít người. Vậy nhưng ít người dám mạo hiểm xúc phạm thần linh tại tháp cổ, bởi “di tích cổ đại được thêu dệt bằng những chuyện ma quái hoang đường, mọi người đều phải đặt lòng tham vàng dưới sự tôn kính”. Song vẫn có những nhân vật háms lợi, tham lam mà ra sức tàn phá di sản, tiêu biểu như nhân vật ông Cửu Dật và Ta-Khốt. Ông Cửu Dật suốt đời theo đuổi giấc mộng tìm vàng mà tàn phá, đào xới tháp Chăm: “Nhiều pho tượng

Tranh minh họa truyện ngắn trên Tạp chí Bách Khoa, số 97, ngày 15-1-1961.

như thần Ga-nơ-xa đã bị ông chém cụt chiếc vòi voi và bẻ gãy bốn tay để đòi chất ngọc, tượng thần Xi-va bị ông bửa nát để chân to lớn để hỏi chất vàng và những nàng vũ nữ Áp-xa-ra duyên dáng cũng bị ông khoét bụng để tìm châu báu”. Tàn nhẫn hơn, ông ra tay giết kẻ ăn mày Ta-Khốt để đoạt lấy hòn đá vì nghĩ rằng có vàng bên trong. Khi đập hòn đá ấy, ông phải trả giá đắt vì không thấy vàng đâu, nhưng một con mắt ông bị mù do mảnh đá vỡ văng vào. Cuối cùng, trong đêm mưa bão định mệnh làm đổ ngọn tháp Chăm, ông Cửu Dật vật vã bởi cơn mê sảng về những “oan hồn trời dậy gọi mình”, ông “giẫy giụa yếu ớt” rồi chết trong đống máu, tuyệt vọng. Cùng như ông Cửu Dật, đó là lão ăn mày tên Ta-Khốt. Ta-Khốt bị lòng tham và nhiều thứ cảm dỗ như rượu chè, cờ bạc, phụ nữ...

khiến y phải bỏ nhà đi trốn nợ. Ta-Khốt cùng em trai là Kha-Lai đi tìm kho báu trong các tháp Chăm cổ. Đến khu đền tháp ở Đông Dương, họ đọc các mảnh vỡ của văn bia, có nội dung ghi những gì quý giá nhất nằm dưới giếng sâu và trên đỉnh tháp. Họ nghĩ vàng giấu trong đó. Kha-Lai lặn xuống giếng cổ để tìm vàng nhưng không thấy, còn Ta-Khốt lại nghĩ người em tìm thấy vàng nhưng giấu đi, nên đã dìm chết Kha-Lai dưới giếng. Ta-Khốt leo lấy hòn đá to trên đỉnh tháp, khi hòn đá rơi xuống thì y cũng ngã theo, nằm thoi thóp trên vũng máu. Những kẻ ác nhân gặp nhau, Ta-Khốt bị ông Cửu Dật giết để chiếm hòn đá. Như vậy, những kẻ tham vàng, háms lợi đều chịu bi kịch với những cái chết đẫm máu, khiếp đảm. Di sản văn hóa kết tinh giá trị lịch sử, văn hóa, kiến trúc, tâm

linh... của cha ông xây dựng nên. Đó là cơ sở để khẳng định nguồn gốc tổ tiên, bề dày văn hóa, bản sắc dân tộc. Như GS. Hà Văn Tấn đã cảnh báo “một dân tộc mất đi di tích lịch sử - văn hóa là một dân tộc đánh mất trí nhớ. Mà mất trí nhớ thì cũng gần như mất trí”⁽²⁾. Vậy nhưng các nhân vật trong *Vàng tháp Hời* vì lòng tham, sự háms lợi mà góp phần làm di sản tháp Chăm cổ quý giá trở thành phế tích. Điều này được nhà văn Vũ Hạnh khái quát đầy xót xa: “Bao nhiêu công trình trong các tháp xưa đã bị phá hủy bằng những bàn tay đổi vàng. Ở đâu người ta cũng chỉ nhìn thấy tấm lòng trục lợi của mình. Hết cả nghệ thuật, hết cả sinh hoạt tinh thần, hết cả ý nghĩa lịch sử, mà chỉ toàn là lòng tham, toàn là thèm muốn, chỉ là giẫy xéo cho đỡ vỡ, phá hoại cho tiêu điều”.

Thông điệp gìn giữ di sản văn hóa của cha ông được Vũ Hạnh gửi gắm từ năm 1961 (thời điểm ấn hành truyện ngắn), vậy nhưng ngày nay vẫn mang tính thời sự. Rất nhiều di sản, di tích ở Việt Nam trong tình trạng xuống cấp, hư hại do thiên nhiên, chiến tranh và con người tàn phá. Các nhà khảo cổ học ở Việt Nam xót xa khi thấy nhiều di tích, nhất là những tháp Chăm cổ phần lớn đã bị đào xới trước đó.

Di tích tháp Chăm ở làng Đông Dương mà nhà văn Vũ Hạnh đề cập trong truyện ngắn, ngày nay đã được xếp hạng Di tích quốc gia đặc biệt Phật viện Đông Dương năm 2019. Theo các tài liệu, Phật viện Đông Dương được vua Indravarman II xây dựng từ năm 875, là một trong những tu viện Phật giáo của vương

quốc Chăm-pa lớn nhất ở khu vực Đông Nam Á thời bấy giờ. Song hiện nay đã trở thành phế tích, chỉ còn lại công tháp Sáng đã xuống cấp nghiêm trọng, đang phải chống đỡ để gìn giữ hình hài. Tỉnh Quảng Nam hiện đã phê duyệt dự án tu bổ, gia cố, phục hồi và phát huy giá trị tháp Sáng với mức kinh phí 12 tỷ đồng. Các cơ quan chức năng của địa phương đã xây dựng kế hoạch tổ chức hội thảo khoa học cấp quốc gia năm 2025 về “Nghiên cứu, bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa Phật giáo Phật viện Đông Dương” nhằm khẳng định giá trị và đề ra giải pháp bảo tồn, phát huy di sản.

Cảm hứng chủ đạo của truyện ngắn *Vàng tháp Hời* là bi kịch, đó là bi kịch về sự xuống cấp của đạo đức và sự đổ vỡ của ngôi tháp Chăm cổ. Đọc tác phẩm nhiều lần nhưng cảm xúc trong tôi luôn nghẹn ngào, xót xa, nuối tiếc những di sản quý báu của cha ông. Chuỗi những bi kịch với đầy máu và nước mắt trong truyện ngắn là tiếng nói đanh thép nhằm lên án, phê phán cái xấu, cái ác. Từ đó khơi gợi sự thanh lọc tâm hồn, đưa độc giả đến với tình cảm tốt đẹp, cao thượng. Thông điệp gìn giữ nhân phẩm và di sản văn hóa dân tộc của nhà văn Vũ Hạnh không chỉ có ý nghĩa hiện nay mà còn cho cả mai sau.

V.Đ.A

⁽¹⁾ Các trích dẫn trong truyện ngắn được dẫn từ nguồn: Vũ Hạnh (1961), “Vàng tháp Hời”, Tạp chí Bách Khoa, số 97, ngày 15-1-1961, tr.187-216.

⁽²⁾ Hà Văn Tấn (2003), “Bảo vệ di tích lịch sử - văn hóa trong bối cảnh công nghiệp hóa - hiện đại hóa đất nước”, Tạp chí Di sản Văn hóa, số 2 (quý I - 2003), tr.4.

Đường cái quan

NGUYỄN ĐÔNG NHẬT

Nhà phê bình văn học Đặng Tiến đã định nghĩa về con đường theo cách điệu triết lý: “Con đường, vừa giải phóng, vừa câu thúc con người; vừa phát huy nhân tính, vừa hủy diệt cá tính”. Người xưa thì giản dị hơn: “Không có dấu chân con người thì mặt đất không có con đường”. Con đường đang nói đến là quốc lộ 1A ngày nay, vốn có cái tên cũ khá thơ mộng là “Đường cái quan”.

(Chú) bố anh đi đường cái quan
Dừng chân đứng lại (cho) em
than đôi lời.

Câu hát ấy đã chạy suốt chiều dài không gian - thời gian, bắt đầu từ nhu cầu

dân sinh và trở thành hiện thực lịch sử trên dặm dài mở nước của dân tộc Việt.

Đường cái quan còn gọi là đường quan lộ, đường quan báo, đường thiên lý, đường xuyên Việt; chạy dài từ km 0 tại cửa khẩu Hữu Nghị Quan (Lạng Sơn) đến km 2301+340m tại thị trấn Năm Căn (Năm Căn, Cà Mau) trên lãnh thổ Việt Nam, dài 2.301km. Được hình thành từ thời nhà Lý và kéo dài đến thời Nguyễn, đường cái quan đã đóng vai trò hết sức quan trọng trong kinh tế cũng như quốc phòng. Tuyến đường huyết mạch này đi qua sáu vùng kinh tế trọng điểm, trải dài qua 31 tỉnh thành, từ Lạng Sơn xuống Hà Nội rồi đi qua các tỉnh Ninh Bình, Thanh Hóa, Nghệ An..., Quảng Trị, Thừa Thiên Huế, Đà Nẵng, Quảng Nam..., Đồng Nai, Thành phố Hồ Chí Minh, Tiền Giang... Sóc Trăng và Cà Mau.

Con đường xương sống của đất nước có nhiều quốc lộ nối chiều ngang đông-tây của đất nước như đường 9 nối thị xã Đông Hà đến

nước Lào, đường 21 nối Ninh Hòa - Buôn Ma Thuột...

Từ phương Bắc của thời kỳ tự chủ tại Thăng Long, con đường đã chạy dần về nam, vượt qua đèo Ngang, để nghe... tiếng than của Bà huyện Thanh Quan: “*Bước tới Đèo Ngang bóng xế tà/ Cỏ cây chen đá, lá chen hoa*”.

Rồi con đường tiếp tục chạy đến Phú Xuân (Huế) qua câu chuyện công chúa Huyền Trân vào đất Chiêm để giúp triều đình mở đất về Nam. Năm 1402, triều đình đã cho đắp đường thiên lý từ Tây Đô (Thanh Hóa) đến Hóa Châu (Thừa Thiên Huế - Quảng Nam). Sau này nhà Lê tiếp tục đắp thêm, kéo dài đến Bình Định.

Theo thời gian, con đường hướng về vùng Gia Định - Đồng Nai ngày nay để hoàn tất những yếu tố cuối cùng của nền văn minh Lạc Việt. Cùng với con đường, xuất hiện những Chợ Trạm, để chuyển thư tín và mệnh lệnh của triều đình đến các trấn, hạt, lộ... Quanh các trạm này, dần dần hình thành những cụm dân cư. Trên

Cây cầu trên đường cái quan, giữa Tuy Hòa và đèo Cả, Phú Yên năm 1898.

Ảnh: Tư liệu

đất ngày trước của người Chiêm Thành, Trạm Nam Phước nổi lên thủ đô Trà Kiệu của vương quốc Chiêm là cung đường đã có từ trước khi người Việt vào đến. Việc mở đường giao thương là một trong những công việc có tính chiến lược của các Chúa Nguyễn ở Đàng Trong, mà ngày nay chúng ta còn có thể tìm thấy qua những ghi chép trong sách Gia Định thành thông chí. Ở phía Bắc, chúa Trịnh tu sửa và sử dụng con đường từ Thăng Long vào Nam trong cuộc tương tranh với Chúa

Nguyễn. Vào những năm 70 của thế kỷ thứ XVIII, Ái Văn quan từng chứng kiến cuộc tranh chấp giữa Tây Sơn và Nguyễn Ánh. Sau khi lên ngôi năm 1802, Nguyễn Ánh và những đời vua kế tiếp tu sửa hoàn chỉnh. Đây là lần đầu tiên, con đường mang ý nghĩa của sự thống nhất đất nước.

Sau khi chiếm sáu tỉnh Nam kỳ, Pháp đặt ra những viên chức Lục lộ, chuyên lo việc đường sá. Trên đường cái quan, xuất hiện những cột mốc cây số, những cây cầu

(Xem tiếp trang 14)

Chuyến tàu mùa đông

LINH CHÂU

Đêm đông tĩnh lặng, chuyến tàu vượt qua màn sương dày đặc, mang theo bao nỗi nhớ nhung và xao xuyến của kẻ lữ hành. Tôi ngắm nhìn cảnh vật bên ngoài mờ ảo trong ánh đèn vàng. Bao mùa đông đã trôi qua, những hành trình này chưa bao giờ thời khiến tôi bồi hồi. Như một thói quen, mỗi năm vào dịp này, tôi lại rời thành phố lên chuyến tàu đêm về quê.

Năm nay, có chút đặc biệt hơn khi tôi gặp một người phụ nữ lớn tuổi ngồi bên cạnh. Bà mang theo chiếc túi nhỏ cũ kỹ, đôi tay gầy guộc run run nắm chặt một chiếc kẹp tóc đã bạc màu, như đang ôm trọn cả một phần ký ức mờ phai theo năm tháng. Đôi mắt bà đượm vẻ xa xăm, khiến tôi bất giác nhớ đến bà ngoại của mình. Sau một lúc chuyện trò, bà kể về cuộc đời mình, về lần cuối gặp chồng trước khi ông rời xa mãi mãi. Chiếc kẹp tóc này, là món quà kỷ niệm cuối cùng ông để lại, như minh chứng cho tình yêu bền chặt mà thời gian không thể xóa nhòa. Năm tháng trôi qua, bà vẫn giữ kẹp tóc ấy như một bảo vật quý giá, là một mảnh ký ức duy nhất còn lại từ thuở thanh xuân. Chuyến tàu đêm mùa đông này là thói quen mà bà chưa từng bỏ qua - như thể ông vẫn đang chờ đợi bà ở cuối đường.

Câu chuyện của bà khiến tôi lặng người, hiểu rằng

Minh họa: HOÀNG ĐẶNG

đôi khi người ta lên những chuyến tàu không chỉ để đến nơi nào đó, mà để gặp lại quá khứ, tìm lại những mảnh ký ức yêu thương đã chìm trong dòng chảy thời gian.

Qua ô cửa kính mờ sương, tôi nhìn ra ngoài. Đêm đông phủ lên một lớp sương mờ ảo, bao trùm những cánh đồng tĩnh lặng, hàng cây khẳng khiu đứng im, như đang chìm vào cõi vắng lặng của mùa giá lạnh. Ánh đèn vàng từ những ngọn đèn đường thủa thốt hắt xuống con đường hun hút, tạo nên những vệt sáng yếu ớt kéo dài trên mặt đất ẩm ướt, làm cho khung cảnh vừa u tịch vừa trầm buồn.

Con tàu băng qua những cây cầu cũ, nơi dòng sông lững lờ chảy, mặt nước phẳng lặng phản chiếu ánh sáng nhợt nhạt từ ngọn đèn xa. Những con đường làng quanh co bên dưới con tàu, dường như cũng chìm vào giấc ngủ, chỉ còn lại tiếng gió lùa qua cây cối và tiếng bước chân

thi thoảng của ai đó vội vã trở về nhà trong cái lạnh.

Tiếng bánh tàu lăn đều đều trên đường ray hòa cùng tiếng gió vi vu tạo thành một bản nhạc nền vừa quen thuộc vừa mềm mại. Nhìn vào màn đêm sâu hun hút, tôi cảm thấy như mình đang bước vào một thế giới khác, thế giới của ký ức, nơi những hình ảnh thân thương của tuổi thơ êm đềm trở về. Những miền quê xưa, con đường nhỏ dẫn về ngôi nhà có ánh đèn ấm áp và bếp lửa của bà, tất cả hiện lên mờ ảo qua lớp kính dầm sương, như một giấc mơ của ký ức luôn trở về mỗi khi đông về. Tiếng củi cháy lách tách hòa cùng mùi thơm dịu dàng của trà nóng, những câu chuyện ngày xưa bà kể vang lên trầm ấm, như sợi dây gắn kết tôi với quá khứ bình dị và thân thương.

Khi còn là cậu bé nhỏ xíu, tay ôm chặt lấy bà ngoại trong lúc chờ chuyến phà đầu năm. Trong cái rét cắt da, bà xoa xoa đôi

bàn tay lạnh ngắt của tôi, rồi rút từ chiếc giỏ nhỏ bên cạnh ra một chiếc bánh giò còn ấm, gói trong lá chuối xanh muốt. Bà nhẹ nhàng bóc lớp lá, xúc cho tôi từng miếng bánh mềm mịn, ánh mắt dịu dàng, tràn đầy yêu thương. Những lần đi phà ấy, tôi thấy mình như đang bước vào một thế giới cổ tích, nơi bà luôn là nhân vật kỳ diệu dẫn tôi qua những khung cảnh nên thơ. Bà ngoại kể cho tôi nghe đủ mọi chuyện: về cây mai rụng rở mỗi Tết, về cánh đồng lúa chín vàng mà bà trông, và về những mùa đông năm xưa khi bà còn là cô gái trẻ chờ đợi ông ngoại trở về. Vị bánh giò thơm ngon trong miệng, giọng kể đều đều của bà, và không khí giá lạnh đặc trưng của mùa đông đã in sâu vào tâm trí tôi, thành một ký ức mà tôi mãi không thể quên.

Lớn dần lên, mỗi khi mùa đông tới, ký ức ấy lại trôi dạt trong tôi, đưa tôi trở về những ngày xưa bình dị, ấm áp đến lạ lùng. Đó là lý do tôi luôn lên chuyến tàu đêm về quê, như một cách tìm lại chính mình, tìm lại mảnh ký ức của cậu bé ngày nào. Những năm nay, khi tôi bước vào căn nhà nhỏ thì đã không còn hình bóng bà nữa rồi. Bà đã đi xa, để lại trong tôi nỗi nhớ khắc khoải. Những chuyến tàu mùa đông không chỉ đưa tôi về quê mà còn đưa tôi trở về với ký ức yêu thương, tìm lại người bà trong những giấc mơ mùa đông.

Trải nghiệm làm nến thơm

HUYỀN LÊ

Tự tay lựa chọn mùi hương, thiết kế kiểu dáng và trải qua các khâu làm nến thơm là những trải nghiệm thú vị trong chương trình workshop tại The Town Diy (Centre Hotel, đường Phạm Phú Thứ, quận Hải Châu).

Dưới sự hướng dẫn của nghệ nhân, người tham gia sẽ nắm được quy trình tạo ra cây nến thơm cũng như thỏa sức sáng tạo kiểu dáng, màu sắc, mùi hương theo phong cách cá nhân. Giữa không gian luôn đầy lên mùi thơm của hương liệu, bạn có thể lựa chọn loại sáp phù hợp với nhu cầu, từ đó cân chỉnh tỉ lệ mùi hương, nguyên liệu, đúc khuôn nến và hoàn thiện cùng phụ kiện trang trí.

Ngoài khía cạnh sáng tạo, workshop hướng đến mục tiêu lan tỏa lối sống xanh, thân thiện môi trường. Những cây nến thơm được làm từ nguyên liệu tự nhiên mang đến trải nghiệm vừa thú vị, vừa an toàn cho sức khỏe. Cụ thể, bạn có thể lựa chọn sáp ong, sáp đậu nành hoặc dầu thực vật và kết hợp chúng với tinh dầu thông, oải hương, cà phê, trà xanh, vani, cam ngọt, quế, đàn hương, thảo mộc... để tạo nên cây nến mang mùi thơm, kiểu dáng đặc trưng.

Không gian ấm cúng với các góc ngồi tao nhã được The Town Diy xây dựng để phù hợp với những

Du khách nước ngoài thích thú với không gian trải nghiệm làm nến thơm tại The Town Diy. Ảnh: H.L

tâm hồn sáng tạo, yêu thích nghệ thuật thủ công. Tại đây, bạn vừa trải nghiệm làm nến thơm, vừa thư giãn cùng mùi hương, ánh sáng, kỹ năng và âm nhạc. Chính điều này đã giúp The Town Diy thu hút những khách hàng yêu thích lối sống xanh, tối giản. Với mức giá khoảng 150.000 đồng cho 2 giờ trải nghiệm, người tham gia được tặng nước, thiệp chúc mừng và hỗ trợ đóng gói quà tặng. Đặc biệt, không gian giới hạn 6, 7 người thực hành trong cùng một khung giờ nhằm bảo đảm sự riêng tư và nuôi dưỡng khả năng sáng tạo cho khách hàng. Sau thời gian thực hành, mỗi người sẽ mang về một cây nến thơm do chính tay mình tạo ra. Những cây nến không chỉ đẹp mà còn là một phần của hành trình thư giãn, khám phá và kết nối con người với nguyên liệu tự nhiên.

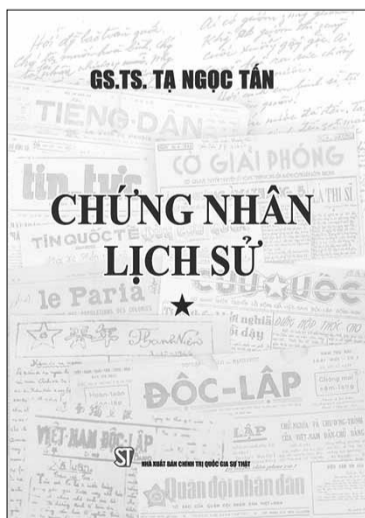
H.L

▽ sách mới, sách hay

1. NXB Chính trị quốc gia Sự thật vừa xuất bản cuốn sách "Chứng nhân lịch sử" (tập 1), 11-2024, của GS.TS. Tạ Ngọc Tấn, Phó Chủ tịch Thường trực Hội đồng Lý luận Trung ương. Với tình cảm và tâm huyết cho nghề làm báo, GS.TS. Tạ Ngọc Tấn nung nấu ý định và bắt tay vào việc viết về chân dung một số nhà báo cách mạng Việt Nam tiêu biểu. "Chứng nhân lịch sử" là tập sách đầu tiên hiện thực hóa ý tưởng này, trên cơ sở tổng hợp những nghiên cứu của tác giả từ những năm 1990 đến nay.

Bảng kinh nghiệm trải đời, trải nghề, sự tâm huyết đối với nghề báo, GS.TS. Tạ Ngọc Tấn khéo léo sáng tạo mỗi bài viết của mình thành một bức ký họa đơn giản về chân dung của các nhà báo thời kỳ đầu của nền báo chí nước nhà. Qua đó "bức tranh" lịch sử báo chí cách mạng Việt Nam cũng được tái hiện một cách sinh động và đầy lôi cuốn.

Theo GS.TS. Tạ Ngọc Tấn, "viết về các nhà báo, nhất là những người

thuộc các thế hệ tiền bối, là công việc không đơn giản, dễ dàng. Cái khó trước hết là tư liệu, tài liệu, nhất là các bộ sưu tập báo không dễ tìm thấy một cách đầy đủ. Chưa kể, các nhà báo thường sử dụng nhiều bút danh và cộng tác đồng thời với một số tờ báo khác nhau. Khó hơn chính là đánh giá, nhận định về chuyên môn, nghề nghiệp, sự đóng góp của mỗi nhà báo". Và đúng như tên gọi, cuốn sách sẽ là "chứng nhân" sống mãi với thời

gian, là những trang viết hấp dẫn mà bạn đọc, đặc biệt là bạn đọc trẻ tuổi nên đọc, không chỉ để biết, để hiểu hơn nghề báo mà còn có thể rút ra những bài học nghề nghiệp, làm giàu có vốn tri thức và quan trọng hơn là truyền đến họ "lửa nghề", động viên họ bước tiếp trên "cánh đồng chữ nghĩa" đầy nhọc nhằn.

Bạn đọc cả nước, đặc biệt giới báo chí - truyền thông biết đến GS.TS. Tạ Ngọc Tấn với góc độ nhà chính trị, nhà quản lý, nhà giáo, nhà khoa học trong nhiều lĩnh vực, và nhà báo kỳ cựu của làng báo chí cách mạng nước ta.

2. "Con thiêng của rừng" (NXB Trẻ, 10-2024) là tác phẩm mới của nhà văn Trung Trung Đĩnh lấy cảm hứng từ cuộc đời họa sĩ Xu Man. Sách có bối cảnh thập niên 1930, xoay quanh nhân vật chính Siêu Dơng - một cậu bé dân tộc Ba Na. Từ bé, Siêu Dơng chứng kiến cảnh cha mẹ phải làm lụng cho nhà chánh tổng, cả nhà bị đem bán cho tri phủ Mờ. Dù bộc lộ năng khiếu hội họa, cậu sớm bị vùi dập tài năng khi làm tôi tớ cho cha con lão Mờ.

Bước ngoặt là khi Siêu Dơng thấy một "tia sáng chiếu rọi tương lai". Nửa sau, câu chuyện tập trung vào hành trình cậu quyết một lòng đi theo cách mạng.

Cuốn sách dựa trên nhiều nhân vật có thật vào giai đoạn dân tộc chịu ách đô hộ của thực dân Pháp và tay sai. Nguyên mẫu của Siêu Dơng là họa sĩ Xu Man, sinh năm 1925 tại thị trấn An Khê (Gia Lai). Suốt thời niên thiếu, ông phải làm tôi tớ để trả nợ cho chủ. Đến tuổi

thanh niên, ông gia nhập lực lượng quân đội, tập kết ra Bắc năm 1954 và được cử đi học văn hóa.

Ông dành thời lượng mô tả chuyến biến trong tâm lý Siêu Dơng. Chàng trai phải đấu tranh nội tâm giữa khao khát được cầm súng đánh giặc và nhiệm vụ đi học trường mỹ thuật, phục vụ đời sống tinh thần của người dân, chiến sĩ. Từ đây, sách gửi gắm thông điệp: Một khi đã tìm được sứ mệnh của cuộc đời, hãy một lòng một dạ cống hiến đến cùng. Cuốn sách góp phần giúp độc giả hiểu thêm về văn hóa, lịch sử phát triển của các cộng đồng dân tộc Tây Nguyên.

Trung Trung Đĩnh từng gặp gỡ họa sĩ Xu Man, một nghệ sĩ lớn của dân tộc Ba Na, từng được giới văn học nghệ thuật Tây Nguyên gọi là "con thiêng của rừng" và sớm trở thành đôi bạn tâm giao. "Ông là một đóm lửa trong rừng, một nghệ sĩ được ngôi làng rừng của người Ba Na, Tây Nguyên nuôi từ thuở lọt lòng... Ngọn lửa bên bếp lửa than thuở thiếu thời nuôi dưỡng tâm hồn Xu Man, đưa ông đi và cả đưa ông về, theo ông suốt cuộc đời", nhà văn nói.

MÃU ĐƠN

Người trẻ “giữ hồn đô thị”

XUÂN SƠN

“Chuyện phố” và “Hồn phố” là hai triển lãm thuộc khuôn khổ ngày hội Di sản văn hóa Đà Nẵng năm 2024 do Bảo tàng Đà Nẵng tổ chức vào trung tuần tháng 11. Tại đây, du khách ấn tượng với những bức tranh ký họa, những mô hình thu nhỏ về một đô thị Đà Nẵng theo dòng chảy thời gian do những bạn trẻ nỗ lực thực hiện.

Trong đó, “Chuyện phố” gồm 30 tác phẩm tranh ký họa, kể về lại một phần bức tranh đô thị Đà Nẵng thời Pháp thuộc, giúp người xem hình dung rõ hơn ký ức không thể quên của một thời “thị dân nhượng địa Đà Nẵng” chịu ảnh hưởng phương Tây. Còn “Hồn phố” quy tụ những mô hình công trình kiến trúc tiêu biểu. Tham gia triển lãm “Hồn phố”, nhóm sinh viên Nguyễn Trung Nam, Nguyễn Thảo Phương, Nguyễn Thị Mỹ Lan, Khoa Lịch sử, Trường Đại học Sư phạm (Đại học Đà Nẵng) mang đến mô hình Bảo tàng Điều khắc Chăm được tạo hình sinh động bằng vật liệu tái chế từ giấy, bia các tông, que kem... “Nhóm em chọn tái hiện Bảo tàng Điều khắc Chăm, bởi đây là một địa điểm mang giá trị văn hóa - lịch sử rất lớn, gắn liền với hình ảnh thành phố. Bên cạnh đó, chúng em cũng có nhiều kỷ niệm với nơi này thông qua các buổi học, các chuyến tham quan thực tế liên quan ngành học của mình”, Trung Nam chia sẻ.

Ngoài ra, hình ảnh Tòa thị chính 42 Bạch Đằng, Nhà thờ Chính tòa Đà Nẵng, Cung Thể thao Tiên Sơn... cũng được những người trẻ thể hiện sinh động. Theo Trung Nam, khi thực hiện mô hình, nhóm đã tìm hiểu rất kỹ về lịch sử hình thành và phát triển để tái hiện chính xác. Đồng thời, các mô hình đều ưu tiên sử dụng chất liệu thân thiện môi trường, để tìm thấy ở bất cứ

Mô hình Bảo tàng Điều khắc Chăm của nhóm sinh viên Trường Đại học Sư phạm tại triển lãm “Hồn phố”.
Ảnh: X.S

đâu. Điều này tạo cảm giác gần gũi nhưng vẫn thể hiện tinh thần sáng tạo và làm nổi bật thông điệp bảo vệ môi trường lồng ghép trong những câu chuyện văn hóa. “Việc tham gia triển lãm, với chúng em không chỉ là sân chơi sáng tạo mà còn là cơ hội để học hỏi, áp dụng kiến thức đã học thông qua những buổi nghiên cứu lịch sử, tìm kiếm hình ảnh, tư liệu liên quan về Bảo tàng Điều khắc Chăm”, Nam cho biết. Như những đội thi khác, Nam mong muốn sản phẩm của mình và các bạn được lưu giữ lâu dài để giới thiệu, lan tỏa nét văn hóa thành phố với du khách gần xa.

Trong khi đó, qua nét bút ký họa, một phần đô thị Đà Nẵng mang dấu ấn xưa như Tòa thị chính 42 Bạch Đằng, Thành Điện Hải, chợ Cồn, Trường Tiểu học Phù Đổng, nhà cổ Tích Thiện Đường, cầu Nam Ô, cầu Nguyễn Văn Trỗi, căn nhà số 71 Hoàng Diệu... được tái hiện sinh động. Đây là tâm huyết của các thành viên CLB Trạm Ký thuộc Hội Sinh viên Đại học Duy Tân. Hoạt động từ năm 2022, nơi này trở thành sân chơi sáng tạo nghệ thuật của những bạn trẻ đam mê kiến trúc và hội họa từ nhiều trường trên địa bàn thành phố.

Sinh viên Văn Viết Nam (Đại học Duy Tân), đại diện CLB chia sẻ, đây là lần thứ hai Trạm Ký tham gia ngày hội Di sản văn hóa. Theo đó, các thành viên chủ động nghiên cứu các công trình, chọn góc đặc sắc nhất để thể hiện tác phẩm. Thành quả của một tháng là 30 bức ký họa

chín chu về bố cục, ánh sáng, chi tiết và được nhiều du khách ưa thích.

Theo Văn Viết Nam, được tham gia vào ngày hội Di sản văn hóa thành phố là dịp để những người trẻ yêu nghệ thuật trau dồi khả năng, tìm hiểu sâu hơn về văn hóa xưa và giao lưu với những người đi trước có kinh nghiệm. CLB hy vọng những tác phẩm ký họa sẽ được giới thiệu rộng rãi đến cộng đồng thông qua những postcast, tư liệu, chương trình quảng bá.

Những bức tranh, những mô hình đã thể hiện đúng tinh thần câu chuyện “làng lên phố” và “trong phố có làng” của đô thị Đà Nẵng được Bảo tàng Đà Nẵng nhấn mạnh tại ngày hội Di sản văn hóa Đà Nẵng năm 2024. Giám đốc Bảo tàng Đà Nẵng Huỳnh Đình Quốc Thiện nhìn nhận: “Trên chặng đường dài hình thành và phát triển của mình, thành phố Đà Nẵng - mảnh đất nơi “đầu sóng ngọn gió” trải qua bao thăng trầm, biến động của lịch sử đã vươn mình phát triển thành một trung tâm kinh tế lớn của miền Trung - Tây Nguyên. Dẫu vậy, giữa lòng phố thị hiện đại vẫn hiện hữu những công trình kiến trúc mang đậm dấu ấn thời gian như sợi dây kết nối từ quá khứ đến hiện đại, ẩn chứa bao câu chuyện văn hóa - lịch sử và góp phần làm nên “phần hồn đô thị” cho Đà Nẵng”. “Phần hồn đô thị” ấy đã và đang được những người trẻ chung tay gìn giữ, phát huy từ những sự kiện văn hóa - nghệ thuật tại thành phố bên sông Hàn.
X.S

(Tiếp theo trang 12)

Trên con đường cái quan, hầu hết cầu được xây dựng mới...

Ngày nay, 50 năm sau ngày đất nước thống nhất, đường cái quan ngày xưa đã trở thành quốc lộ 1A hiện đại, là nguồn lưu chuyển dòng-máu-sự-sống chính của đất nước Việt Nam. Cùng với những cửa biển, cửa sông, con đường là những điểm giao lưu, hội tụ tạo nên nền văn minh của con người. Đường cái quan Việt Nam là cột xương sống của lịch sử mấy ngàn năm. Đi trên con đường ấy, qua các tên đất tên làng, chính là hòa tâm hồn của mỗi một cá thể với hồn thiêng đất nước.
N.Đ.N

Cô giáo trẻ tâm huyết với nghề

THIÊN LAM

Không chỉ nỗ lực trong bài giảng để giúp sinh viên nâng cao kiến thức, năng lực chuyên môn, cô giáo Nguyễn Thị Bích Thủy, Phó Bí thư Đoàn trường, giảng viên bộ môn Võ thuật, Trường Đại học Thể dục - Thể thao Đà Nẵng còn có nhiều hoạt động hỗ trợ học sinh phổ thông nâng cao thể lực, rèn luyện kỹ năng phòng vệ và phòng chống đuối nước.

Cô Thủy hướng dẫn khả năng tự vệ cho trẻ em gái.
Ảnh: T.L

Nhiều nghiên cứu chuyên môn bổ ích

Góp mặt trong danh sách được Trung ương Đoàn vinh danh tại giải thưởng “Nhà giáo trẻ tiêu biểu” năm 2024, cô giáo Thủy sở hữu bề dày thành tích đáng khâm phục. Theo học đại học chuyên ngành võ Taekwondo, năm 2012, sau khi tốt nghiệp, Thủy được giữ lại công tác tại Trường Đại học Thể dục - Thể thao Đà Nẵng. Đứng lớp môn Võ thuật, nữ giảng viên trẻ luôn tâm huyết trong từng bài giảng lý thuyết và thực hành với mong muốn truyền đạt đầy đủ kiến thức và kỹ năng tốt cho sinh viên. Bên cạnh việc giảng dạy, Thủy còn có nhiều đóng góp trong hoạt động nghiên cứu, như cùng đồng nghiệp thực hiện đề tài cấp cơ sở “Nghiên cứu cải tiến chương trình đào tạo cử nhân ngành giáo dục thể chất tại Trường Đại học Thể dục - Thể thao Đà Nẵng đáp ứng nhu cầu xã hội”.

Cô giáo Thủy cho biết, thời gian qua có khá nhiều trẻ em miền núi đuối nước rất thương tâm, trong đó có huyện Hướng Hóa (tỉnh Quảng Trị). “Nhiều nơi trên địa bàn huyện miền núi Hướng Hóa cơ sở vật chất còn thiếu thốn nên việc trẻ em có thể tiếp cận những buổi học kỹ năng bơi ở bể bơi khá khó khăn. Trước trận trở đó, tôi cùng đồng nghiệp đưa ra giải pháp tuyên truyền cho người dân trên địa bàn, nhằm giảm thiểu tai nạn đuối nước. Hiện nay giải pháp đó đã và đang được áp dụng có hiệu quả hơn trong cộng đồng”, cô Thủy nói.

Tương tự, trong quá trình giảng dạy cộng với kinh nghiệm thực tế, cô viết bài báo chủ đề “Lựa chọn bài tập phát triển thể lực chung cho nam sinh khối 11, Trường THPT Lê Quý Đôn, thành phố Tam Kỳ, tỉnh Quảng Nam”. Theo cô, lứa tuổi thanh - thiếu niên cần

tập trung vào các nhóm bài tập phát triển sức nhanh, sức mạnh, sức bền, mềm dẻo và bài tập phát triển năng lực phối hợp vận động. Do đó, chương trình môn học giáo dục thể chất trong các trường phổ thông hướng đến mục đích phát triển thể chất nói chung và thể lực nói riêng cho học sinh, để các em có đủ sức khỏe học tập và tạo tiền đề phát triển thể chất trong những năm tiếp theo. Đây là lứa tuổi phù hợp về thể trạng để nghiên cứu. Hầu hết các bài tập được cô Thủy chọn trong đề tài đều được áp dụng rộng rãi để tập luyện tại các trường phổ thông.

Chung tay vì sự an toàn của trẻ em gái

Trong vai trò Phó Bí thư Đoàn trường, nữ giảng viên trẻ góp mặt trong rất nhiều hoạt động Đoàn, phong trào tình nguyện được các cấp ghi nhận và khen thưởng. Đáng chú ý, trong hai năm 2023 và 2024, cô Thủy trực tiếp thực hiện chương trình “Các kỹ năng phòng vệ, tự vệ cho trẻ em” ở tỉnh Quảng Nam và thành phố Đà Nẵng. Tổ chức và điều hành lớp tập huấn kỹ năng tự vệ, phòng chống xâm hại, thương tích cho 1.000 học sinh nữ trên địa bàn thành phố...

Cô Thủy cho hay, thông qua những lớp học, bản thân cô mong muốn trang bị thêm cho các em học sinh, nhất là học sinh nữ kiến thức, kỹ năng để có thể bảo vệ an toàn cho bản thân. Chia sẻ về công việc, cô cho biết, niềm vui và hạnh phúc lớn nhất của người đứng trên bục giảng là được nhìn thấy học trò an toàn, vui vẻ khi đến trường. “Tôi cũng như các đồng nghiệp luôn nỗ lực với mong muốn hỗ trợ các em tiếp cận, phát triển trong môi trường học tập đầy đủ về thể chất lẫn tinh thần”, cô chia sẻ.
T.L

Đường cái quan

bằng sắt, đường được trải nhựa. Những con đường cũng biến đổi theo thời cuộc của một đất nước liên tiếp chịu đựng chiến tranh. Thời kháng chiến chống Pháp, đường cái quan đã nhiều lần bị máy bay phe Đồng Minh đánh bom vào những cây cầu. Kháng chiến quân cũng đào xới con đường bộ và đường xe lửa nhằm ngăn sự lưu thông của kẻ địch. Những thanh tà-vẹt được dùng làm tiếng kèng báo động, tiếng hiệu lệnh sinh hoạt trong thôn xóm thời kháng chiến.

Trong cuộc chiến tranh phá hoại của Mỹ tại miền Bắc, rất nhiều cầu đường bị hư hỏng. Những năm

tháng ấy, mới thấy hết tầm lòng của người dân Việt Nam, không tiếc một sự hy sinh nào cho Tổ quốc thống nhất, cho đường cái quan không còn bị chặn lại ở mốc vĩ tuyến 17 đau thương.

Tại miền Nam, năm 1955-1956, đường cái quan được sửa chữa lớn, nhưng vẫn không rộng hơn lòng đường cũ. Khi trực tiếp đổ quân vào miền Nam năm 1965, Mỹ đã mở rộng con đường, nhằm phục vụ cho mục tiêu chiến tranh. Có những đoạn đường mở rộng gấp đôi, gấp ba, như xa lộ Biên Hòa - Sài Gòn, Sài Gòn - Tây Ninh... Các đèo như Ải Vân, đèo Cả được mở rộng, tạo thông xe hai chiều.

Tháng ngày không quên

LÊ VĂN HOA

Thời bao cấp làm báo vất vả từ đời sống vật chất đến tác nghiệp, thế nhưng ai cũng thấy vui và lòng yêu ngành, yêu nghề, tình yêu thương đồng chí, đồng nghiệp... vô bờ bến. Họ hầu như không so bì, tính toán thiệt hơn, tất cả vì công việc chuyên môn.

Làm báo thời bấy giờ thật sướng, phương tiện làm việc từ laptop, điện thoại di động đến việc đi công tác bằng xe máy, ô-tô, ngồi trong phòng máy lạnh, mát mẻ, rộng rãi... Thời bao cấp làm báo thật vất vả từ khi đi khai thác tư liệu đến khi viết tin bài, nộp bài về tòa soạn...

Tôi vẫn còn nhớ, Báo *Quảng Nam - Đà Nẵng* thời chưa chia tách tỉnh, địa bàn rất rộng, mỗi lần đi công tác thật gian nan vất vả, phương tiện đi lại rất khó khăn, chủ yếu là xe khách, phần lớn ô-tô chạy bằng than, người nhồi nhét chật chội, nóng hầm hập như lửa đốt, xe chạy trên những con đường đầy ổ gà, ổ voi, sáng đi chiều tối mới đến các trung tâm huyện ở xa. Khi tác nghiệp chỉ có giấy, bút chì không có máy ghi âm, máy ảnh. Phóng viên viết bài muốn có ảnh minh họa để bài viết thực tế, sinh động hơn phải nhờ phóng viên ảnh đi tác nghiệp cùng. Bởi vậy, mơ ước với anh em phóng viên chúng tôi ngày ấy là được cơ quan trang bị một chiếc máy ảnh hay máy ghi âm.

Chúng tôi ngày ấy phải viết bài trên giấy, nhiều khi phải sửa chữa chằng chịt hoặc viết đi viết lại nhiều lần để có một bản thảo sạch. Đó là phương tiện đi lại, tác nghiệp, còn cuộc sống vật chất thì khỏi phải bàn... Bấy giờ, thời công nghệ số, phóng viên tác nghiệp chỉ cần chiếc điện thoại di động là có thể hoàn thiện bài viết. Gửi sản phẩm hoàn chỉnh về tòa soạn bao gồm cả hình ảnh từ cách xa nửa vòng trái đất, chỉ trong một vài giây.

Là báo Đảng địa phương, có một giai đoạn dài, phóng viên Báo *Quảng Nam - Đà Nẵng* phải thường trú dài ngày tại các địa

phương để nắm tình hình, tác nghiệp. Nếu địa phương có sự kiện xảy ra mà phóng viên không bám địa bàn được phân công, không nắm tình hình để báo cáo Ban Biên tập hoặc không có tin, bài phản ánh thì phải chịu hoàn toàn trách nhiệm. Các phóng viên nữ được ưu tiên phân công tác nghiệp ở các huyện gần thành phố. Phóng viên nam được phân công thường trú tại các huyện xa như miền núi Trà My, Phước Sơn, Hiệp Đức... Đa số phóng viên đã lập gia đình và có từ một đến hai con nhưng phải thường trú ở các huyện xa thành phố nên xa vợ con cả tuần, cả tháng. Bao nhiêu việc ở gia đình như nấu ăn, xách nước, chẻ củi, dạy dỗ, đưa con đến trường học... các bà vợ lo tất tặn, không biết nhờ cậy ai. Bấy giờ mỗi khi gặp nhau nhắc lại chuyện này các phóng viên như Nguyễn Khôi, Thanh Gián, Văn Diệu, Đình Xê, Quốc Khanh, Đức Thịnh... ai cũng lắc đầu thở ra.

Thời bao cấp, từ lương thực đến thực phẩm đều thiếu thốn. Cán bộ, công nhân viên Nhà nước cho đến lực lượng vũ trang mua lương thực phải có sổ, mỗi tháng được mua một kg thịt lại phải ra cửa hàng thực phẩm quốc doanh xếp hàng từ rất sớm, nhiều khi tranh thủ thời gian phải để cục gạch để giữ chỗ. Mua được miếng thịt ở cửa hàng phải dành riêng cho con có miếng tươi. Lo nhất là mất số gạo, cho nên thời ấy mỗi khi thấy mặt ai buồn hay có điều gì lo lắng, mọi người đều hỏi "mất số gạo à?".

Báo *Quảng Nam - Đà Nẵng* có chú Tạ Xuân Linh chuyên viết về nông nghiệp nên HTX nào ở các huyện cũng biết đến tên chú. Mỗi dịp lễ hoặc Tết, anh chị em cơ quan đều trông đợi vào chú để có miếng tươi cải thiện bữa ăn cho gia đình. Nhờ quan hệ tốt với cơ sở nên chú Linh đến các HTX chăn nuôi xin mua heo, bò với giá hữu nghị, hoặc nhiều lúc HTX biểu chú không bán vì báo đã góp phần tuyên truyền về sản xuất, chăn nuôi của đơn vị. Mỗi lần thấy anh Nguyễn Cừ (lái xe) chở heo hoặc bò về là anh chị em trong cơ quan mừng như mở hội. Một số anh em "có tay nghề cao" về giết mổ được huy động thức suốt cả đêm để sáng hôm sau có thịt chia cho mọi người trong cơ quan. Từ lãnh đạo đến nhân viên tạp vụ ai cũng được chia khẩu phần bằng nhau gồm đủ loại như tim, gan, pèo phổi, lòng, ruột non, ruột già của

Tác giả tại chuyến bay tiếp tế hàng cứu trợ đồng bào các tỉnh Quảng Nam, Quảng Ngãi, Thừa Thiên Huế trong trận lụt đại hồng thủy năm 1999.
Ảnh: L.V.H

lợn, bò. Thời bấy giờ đúng là không sợ thiếu mà chỉ sợ không công bằng.

Tôi là phóng viên được phân công chuyên viết về hải sản nên được anh chị em bầu vào Ban Chấp hành Công đoàn của cơ quan để hằng tháng khai thác chất tươi cho đơn vị. Lúc bấy giờ tỉnh Quảng Nam - Đà Nẵng có xí nghiệp đánh cá quốc doanh đóng tại cầu Đen ở phường An Hải Bắc và các xí nghiệp đồng lương ở đường Tiểu La và Thanh Bô, Thuận Phước. Mỗi tháng tôi lại liên hệ với các đơn vị này để mua cá hoặc đầu mực đông lạnh cho cơ quan. Hằng tháng được mua hải sản giá rẻ, lễ Tết có thêm thịt heo, bò của các HTX cho nên xét về phần chất tươi lúc bấy giờ, Báo *Quảng Nam - Đà Nẵng* thuộc vào loại nhất nhì so với những cơ quan, đơn vị khác...

Thời bao cấp ai cũng nhớ, cùng với những khó khăn về cơm cà, mắm muối, chất đốt cũng là một trong những nhu cầu thiết yếu hằng ngày. Bởi vậy khi phóng viên được phân công đi công tác miền núi và được đi ké xe với các cơ quan, đơn vị, đặc biệt là được đi nhờ xe U-oát (do Liên Xô sản xuất) là rất phấn khởi. Bởi lẽ xe U-oát cồng kềnh (đường miền núi lắm ổ gà, nhiều ổ voi) thì xe càng đỡ xóc. Mỗi lần đi công tác miền núi về, bao giờ anh em chúng tôi cũng không quên ghé về đường mua mỗi người một vài bó củi của bà con dân tộc bán. Các anh lái xe của các cơ quan, đơn vị thông cảm và có cảm tình với cánh nhà báo nên vui vẻ chở củi về đến tận nhà. Vợ con thấy chồng đi công tác về có thêm bó củi để làm "quả" nên rất vui.

Cuộc sống vật chất khó khăn, vất vả nên nhiều người tìm mọi cách để cải thiện bữa ăn. Một trong những khu tập thể của Báo

Quảng Nam - Đà Nẵng cũ là ở tại số 84 Trần Phú, phường Phước Ninh. Khu tập thể gồm hai tầng, có bảy hộ với diện tích mỗi hộ rất nhỏ, trong đó có sáu hộ có gia đình, duy nhất hộ anh Vũ Thành Lê (Phó Tổng Biên tập) lúc bấy giờ chưa lập gia đình. Để cải thiện bữa ăn, mặc dù diện tích đất khu tập thể chật hẹp nhưng nhiều hộ cũng cố gắng đóng một cái chuồng gà nhỏ nhỏ đủ để nuôi một hoặc hai con gà. Cơm thừa, canh cặn dành cho gà ăn. Để gà mau lớn, chóng đẻ, chúng tôi còn cho gà ăn thêm các loại côn trùng. Anh Vũ Thành Lê đêm nào cũng về muộn nhưng luôn thức để tìm gián cho gà ăn thêm. Bồi bổ cho gà nhưng lâu lâu gà của anh mới cho ra được một trứng (không hiểu là do chuột tha trứng hay người nào xấu bụng lấy mất trứng). Mỗi lần thấy anh mở cửa chuồng gà lại thất vọng vì không có quả trứng nào, thấy mà thương...

Đúng là thời bao cấp làm báo thật vất vả từ cuộc sống vật chất đến tác nghiệp thế nhưng ai cũng thấy vui và lòng yêu ngành, yêu nghề, tình yêu thương đồng chí, đồng nghiệp... vô bờ bến. Họ hầu như không so bì, tính toán thiệt hơn, tất cả vì công việc chuyên môn. Những người làm Báo *Quảng Nam - Đà Nẵng* thời ấy bây giờ tuổi đã già, nhiều người đã mãi mãi ra đi như anh Vũ Thành Lê, anh Đỗ Kỳ, chú Nguyễn Thanh Sâm, chú Trần Thúc, chú Tạ Xuân Linh...

Những người làm Báo *Quảng Nam - Đà Nẵng* ngày hôm qua, Báo *Đà Nẵng* ngày hôm nay, mãi mãi không bao giờ quên những năm tháng gian lao mà anh dũng về một chặng đường vì sự nghiệp phát triển báo chí của quê nhà...

L.V.H

Thú thưởng trà

(Tiếp theo trang 5)

vị xưa nay luôn là "Kính lão đắc thọ - Tiên khách hậu chủ". Cuối cùng là lúc thưởng trà, trà nương sẽ mời trà theo thứ tự châm trà, giới thiệu cách cảm ly, uống trà, cách để nhắm, thưởng trà cũng như giới thiệu về các tuần trà và hương vị khác nhau qua các tuần trà. Cứ như thế, một buổi thưởng thức trà diễn ra trong không gian đầy chất hoài cổ, mộc mạc xen lẫn chút vị sang trọng mà ấm áp và thanh cao.

Nói đến thưởng trà không thể không nhắc tới vai trò của các trà nương, được ví như người truyền tải "linh hồn", hương sắc của thức uống thanh tao là trà. Người làm công việc này không chỉ đơn thuần pha trà ra đúng hương vị thơm ngon nhất mà còn phải có sự am hiểu sâu sắc để giúp người thưởng thức "cảm" được cái hay, cái đẹp trong từng nốt hương, mùi vị. Với kinh nghiệm sắp xếp, quản lý tại Bảo tàng Đồng Đình, bà Quỳnh Trâm nói rằng, trà nương là những cô gái giữ nhiệm vụ pha, rót trà và chuyện vãn với khách tại các quán, phòng trà tương tự như barista ở quán cà phê hay

bartender của quầy rượu. Người làm trà nương có sự am hiểu sâu sắc về trà, nắm vững quy trình, cách thức pha và đòi hỏi phải có sự kiên nhẫn, khéo léo. Trà nương còn gắn với hình ảnh của những cô gái nhẹ nhàng, tinh tế ngồi bên bàn trà tỏa hương thực hiện thành thạo những bước pha trà bằng tất cả tình yêu nghề và niềm say mê.

"Giữa khung cảnh lung linh huyền ảo với ánh đèn, trong bầu không khí cổ kính, thưởng thức một tách trà thơm ngát và khám phá nét văn hóa của thành phố bên sông Hàn sẽ mang lại cảm giác thư thái, bình yên. Năng lượng từ thiên nhiên và không gian văn hóa nơi đây sẽ làm mới tâm hồn, tái tạo sức sống cho mỗi người", ông Đình Mỹ Lan Hạnh, một thực khách từ Hà Nội bộc bạch cảm giác sau buổi thưởng trà tại Bảo tàng Đồng Đình.

Nét xưa cần được lưu giữ

Uống trà hưởng được ba điều hay: thú thanh nhàn, thú đàm đạo và thú giao thiệp. Đối tượng thưởng trà của người Việt từ

người nông dân đến bậc trí sĩ, dù lễ Tết hay hiếu hi, người Việt đều uống trà, mời trà. Trà không còn chỉ là một thức uống mà đã trở thành một nét văn hóa xưa - nay. Mời trà và dùng trà cũng là cách để kiếm tìm tri kỷ, kết mối thâm giao. Theo đó, một cuộc trà đúng lễ phải hội đủ những điều chỉ: nhất thủy (nước pha trà phải ngon), nhì trà (loại trà tinh túy), tam bôi, tứ bình (dụng cụ và cách thức pha trà phải chuẩn), ngũ quán anh (tri kỷ cùng thưởng trà).

Các tiên nhân sành sỏi trong nghệ thuật uống trà cho rằng: trà có nhiều nước, nước đầu tiên là nước thiếu nữ, thanh khiết, ngọt ngào. Nước thứ hai là nước thiếu phụ, đậm đà, sâu thẳm, đó mới thực sự là hồn cốt tinh túy trong một ấm trà. Sau cái đắng chát là vị ngọt hậu cứ đọng mãi không tan. Trà giúp nuôi dưỡng tâm hồn thanh khiết và luôn là nguồn cảm hứng bất tận cho thi nhân. Dân gian vẫn còn lưu truyền những áng thơ trác tuyệt của người xưa về trà: "Khi hương sớm, lúc trà trưa/ Bàn lan điểm nước, đường tơ họa đàn" (Nguyễn Du), hay "Thư nhàn xin lửa pha trà mới/ Vui thú bên thông ngắm chiếu qua" (Cao Bá Quát).

Người sành trà Việt giờ không chỉ uống trà tại gia mà còn tìm đến các quán để thưởng thức

vị trà tinh túy. Một vài quán ở Đà Nẵng mà thời gian gần đây, thực khách thường xuyên lui tới có thể kể đến như: tiệm trà Yên (đường 2 Tháng 9), tiệm trà Chú Trọc (Trọc thư trà, 416/2 đường Hoàng Diệu)... Đúng như cái tên gọi của mình, tiệm trà Yên là một tiệm trà nhỏ nằm giữa lòng thành phố với phong cách dịu dàng, yên tĩnh. Tới đây, thực khách sẽ được thưởng thức những loại trà như trà thảo mộc, trà gừng cam thảo... vốn rất thân quen. Trong khi đó, tiệm trà Chú Trọc được ví như khoảng lặng bình yên giữa lòng thành phố... Bạn Hoàng Đỗ Nguyễn Quyên (SN 2000, quận Hải Châu) chia sẻ, tiệm trà Chú Trọc là điểm hội ngộ thân quen của Quyên cùng đám bạn mỗi chiều cuối tuần bởi thức trà ở đây vừa có chút thanh cao, tinh khiết, lại vừa nồng đậm về mặt chất nguyên bản của loại thức uống này. Rất nhiều như thế những không gian thưởng trà đủ màu sắc để thực khách có thể lựa chọn cho riêng mình...

Có thể nói, uống trà từ lâu đã trở thành thú vui tao nhã, một nét văn hóa thiêng liêng gắn với đời sống và tâm linh người Việt. Nhấp tách trà tinh túy, con người sáng khoái, giao hòa với thiên nhiên và đất trời, cảm nhận vị ngọt hậu của trà còn đọng mãi!

N.H.A

Di sản Jane Austen trở về mái nhà xưa

TRẦN ĐẮC LUÂN

Lần đầu tiên trong lịch sử, tất cả các ấn bản đầu tiên của 6 cuốn tiểu thuyết của Jane Austen được trưng bày cùng nhau tại ngôi nhà nơi bà từng sống và sáng tác ở Chawton, Vương quốc Anh.

Theo *Jane Austen's house*, triển lãm bắt đầu mở cửa từ ngày 9-10 không chỉ đơn thuần là việc trưng bày các hiện vật, mà còn là sự tôn vinh toàn diện về quá trình sáng tạo của Jane Austen, một trong những nhà văn vĩ đại nhất nước Anh.

Kho báu của ngôn từ

Nằm cách London khoảng 50 dặm, ngôi nhà ở làng Chawton là nơi bà Jane Austen đã sống những năm cuối đời cùng mẹ và chị gái Cassandra, từ năm 1809 đến 1817. Chính tại đây, bà viết và chỉnh sửa toàn bộ 6 cuốn tiểu thuyết nổi tiếng của mình: *Sense and Sensibility* (Lý trí và tình cảm), *Pride and Prejudice* (Kiêu hãnh và định kiến), *Mansfield Park* (Trang viên Mansfield), *Emma* (Emma), *Northanger Abbey* (Tu viện Northanger) và *Persuasion* (Thuyết phục).

Đây là lần đầu tiên nhà của Jane Austen (nay là bảo tàng) trưng bày cùng lúc tất cả 6 ấn bản đầu

Căn bếp của nhà văn Jane Austen.

Ảnh: Nhà của Jane Austen

tiên của các tác phẩm này. Trong đó có những cuốn sách vô cùng đặc biệt như bản *Emma* thuộc sở hữu của Frank - em trai của Jane Austen, các bản *Tu viện Northanger* và *Thuyết phục* của người em Edward, và một bản Lý trí và tình cảm còn nguyên bìa gốc từ nhà xuất bản.

Bà Sophie Reynolds, Trưởng bộ phận sưu tập, diễn giải và tương tác của bảo tàng, nhấn mạnh với báo *Guardian* về ý nghĩa của triển lãm: "Triển lãm mới giới thiệu với chúng ta những báu vật thực sự - gần như là những di vật từ cuộc đời của bà Jane Austen tại ngôi nhà này. Một số cuốn là những bản mà chính bà ấy đã từng cầm trên tay, bao gồm cả những cuốn thuộc về các em trai Frank và Edward của bà. Thật đặc biệt khi thấy tất cả chúng được trưng bày cùng nhau như thế này".

Các cuốn sách được trưng bày

trong một tủ kính 12 cạnh được thiết kế đặc biệt cho triển lãm, lấy cảm hứng từ chiếc bàn gỗ 12 cạnh nhỏ mà nhà văn Austen thường dùng để viết. Theo trang *Artnet*, bản viết này ban đầu đặt trong phòng khách, vì tiếng cọt kẹt của cánh cửa có thể báo hiệu cho nhà văn biết khi có người đang đến gần. Việc trưng bày đồng thời cả 6 ấn bản đầu tiên nói trên cùng với những hiện vật cá nhân và tài liệu lịch sử không chỉ có ý nghĩa về mặt văn học mà còn là để công chúng được "gặp gỡ" Jane Austen theo cách gần gũi và ý nghĩa nhất.

Hành trình sáng tạo

Triển lãm không trưng bày sách mà còn giới thiệu nhiều hiện vật gắn liền với quá trình sáng tác của nhà văn Austen. Một trong những món đồ đáng chú ý nhất là cặp thánh giá làm từ đá mà bà và người chị gái Cassandra nhận được từ em trai Charles vào năm

1804. Theo trang *Artnet*, Charles là một thủy thủ và thường mang về những món đồ lưu niệm từ những chuyến đi xa. Chính món quà này đã truyền cảm hứng cho chi tiết trong tiểu thuyết *Trang viên Mansfield*, khi nhân vật Fanny Price nhận được một cây thánh giá hồ phách từ người anh William, cũng là một thủy thủ.

Bà Lizzie Dunford, Giám đốc bảo tàng, bày tỏ sự phấn khởi khi khách tham quan có cơ hội "được thật sự bao quanh bởi những cuốn sách và đồ vật đã ảnh hưởng đến nữ văn sĩ Austen", trang *Farnham Herald* trích dẫn.

Triển lãm cũng trưng bày nhiều bức thư của bà Austen và phân tích cách thức nghệ thuật viết thư đã thấm vào các tác phẩm của bà. Khách tham quan còn có thể xem bộ phim về *The Watsons*, một trong những tiểu thuyết dang dở của bà, và tìm hiểu cách bản thảo gốc tiết lộ về quá trình sáng tác của nhà văn.

Bà Sophie Reynolds chia sẻ với báo *Farnham Herald*: "Triển lãm này là một cuộc khám phá sâu sắc về quá trình sáng tạo của Jane Austen. Chúng tôi hy vọng nó sẽ mở ra một cách hiểu mới để khách tham quan nhận thức về bà ấy như một nhà văn chuyên nghiệp, tận tụy và đầy động lực, đồng thời khám phá cách cuộc sống và điều kiện sinh hoạt đã ảnh hưởng đến việc viết lách của bà ngay tại ngôi nhà nơi bà đã sống và sáng tác".

Triển lãm còn có phần trình chiếu những đoạn trích từ các tác

phẩm của Austen, do hai giọng đọc Hattie Morahan và Dominic Gerrard thể hiện, trong đó có chương mở đầu của *Kiêu hãnh và định kiến* và bức thư của Đại úy Wentworth trong *Thuyết phục*.

Một khía cạnh thú vị khác của triển lãm là việc trưng bày các tài liệu từ Kho lưu trữ John Murray tại Thư viện Quốc gia Scotland, cho thấy mối quan hệ của Austen với các nhà xuất bản John Murray và Thomas Egerton. Theo trang *Artnet*, một tấm séc được ghi "Miss Jane Austen" (chỗ này là trích nguyên văn, dù có thể lỗi morrass - PV) từ sổ sách của Murray cho thấy điều đặc biệt: khác với các nữ tác giả thế kỷ trước, Austen không viết dưới bút danh nam giới hay bút danh trung tính.

Triển lãm này là một phần trong chuỗi sự kiện chuẩn bị kỷ niệm 250 năm ngày sinh của Jane Austen vào tháng 12-2025 (bà Jane Austen sinh ngày 16-12-1775 tại Steventon, Hampshire, Vương quốc Anh).

Trao đổi với báo *Farnham Herald*, bà Lizzie Dunford nhấn mạnh ý nghĩa lâu dài của triển lãm: "Sau nhiều năm lên kế hoạch, triển lãm sẽ cho phép khách tham quan được thực sự bao quanh bởi những cuốn sách và đồ vật đã ảnh hưởng đến Austen, cùng những tiểu thuyết mang tính đột phá, định hình thời đại được viết từ ngôi nhà cuối cùng của bà. Đây là một kho báu của ngôn từ, của ý tưởng và của sự rực rỡ vĩnh cửu trong trí tưởng tượng của Austen".

T.Đ.L

"Red One" hy vọng tạo sức hút trên nền tảng kỹ thuật số

ĐOÀN GIA HUY

Với màn ra mắt khởi đầu cho mùa lễ hội Giáng sinh năm nay, bộ phim "Red One" (tạm dịch: Mật mã đỏ) nhận kết quả từ phòng vé không mấy khả quan so với số tiền đầu tư. Liệu bộ phim có hoàn thành mục tiêu mà nhà sản xuất kỳ vọng?

Lấy bối cảnh trong thế giới các nhân vật thần thoại như Santa Claus, nhân mã, yêu tinh... tồn tại song song với thế giới loài người, ông già Noel của "Red One" (do J.K. Simmons đóng) sống trong căn cứ tại Bắc Cực với công nghệ tiên tiến, điều kiện tiện nghi không khác gì tỷ phú. Một ngày nọ, ông già Noel đột ngột mất tích. Với việc đảm nhiệm vai Đội trưởng đội an ninh Bắc Cực Calum Drift, diễn viên Dwayne

Với sự góp mặt của các ngôi sao lớn, "Red One" mang lại những tiếng cười sáng khoái cho khán giả.

Ảnh: CBR

Johnson thực hiện một nhiệm vụ "chưa từng có" khi giải cứu ông già Noel bị bắt cóc trước đêm Giáng sinh đã khiến anh ta đau đầu và phải tìm kiếm sự trợ giúp từ một tay săn tiền thưởng. Nhờ sự tạo hình mới mẻ, Dwayne Johnson đã giúp bộ phim có được sự vui nhộn, rất phù hợp để thưởng thức trong dịp Giáng sinh đang đến gần. Còn diễn viên Chris Evans vào vai nhà tình báo Jack O'Malley, một tay săn tiền thưởng lấu lỉnh, đã mang lại những tiếng cười sáng

khoái cho khán giả bởi khả năng diễn xuất tài tình, diễn mà như không diễn.

Trong thế giới mà nhà làm phim xây dựng, hình ảnh ông già Noel, tức thánh Nicholas, rất giống một tổng thống. Ông là "sếp tổng" chỉ đạo "thế giới dưới mái vòm". Điều thú vị là nhân vật ông già Noel trong phim năng động hơn rất nhiều so với hình ảnh truyền thống. Hằng ngày, ông tập tạ, đu dây, bò trườn qua mỗi ngôi nhà thành thạo và nhanh

nhẹn hết như điệp viên. Nếu về si kiếm trợ lý Calum Drift được nghỉ phép một ngày trong năm thì ông già Noel sẽ phải làm việc suốt 365 ngày, riêng đêm Giáng sinh phải phát quà cho tất cả ngôi nhà trên thế giới. Tuy khối lượng công việc khổng lồ nhưng ông vẫn dành thời gian để xuất hiện tại các trung tâm thương mại và hỏi trẻ em muốn được tặng gì.

Với sự góp mặt của hai ngôi sao Dwayne Johnson và Chris Evans, kết hợp nhiều yếu tố hài hước, hành động và viễn tưởng, bộ phim "Red One" đã mang đến cho khán giả cái nhìn thú vị về cuộc sống của các sinh vật trong truyền thuyết. Tác phẩm đã dẫn đầu doanh thu phòng vé Bắc Mỹ cuối tuần qua khi thu về 34,1 triệu USD nhưng con số này vẫn còn quá nhỏ so với kinh phí đầu tư khổng lồ với 250 triệu USD, không đủ để bảo đảm lợi nhuận. Ở thị trường quốc tế, bộ phim đã thu về 50 triệu USD sau hai tuần phát hành tại 75 quốc gia và vùng lãnh thổ, nâng tổng doanh thu toàn cầu

lên mức 84,1 triệu USD. Mặc dù nhà làm phim đang cảm thấy lo ngại trước số lượng khán giả đến rạp không như mong đợi nhưng chuyên gia David A. Gross của Công ty Franchise Entertainment Research nhận định khả quan rằng: "Đây không phải là một thất bại, nhưng cũng chưa đủ để đánh giá là thành công".

Tuy có nội dung cốt truyện hài hước và dàn sao sáng giá, bộ phim vẫn gặp khó khăn trong việc chinh phục giới phê bình khi chỉ đạt 33% số đánh giá tích cực trên chuyên trang tổng hợp ý kiến Rotten Tomatoes. Ở chiều ngược lại, khán giả lại tỏ ra thích thú với "Red One" và chấm điểm A - cho bộ phim này trên CinemaScore. Mặc dù vậy, "Red One" vốn được phát triển để phát hành trực tiếp trên nền tảng trực tuyến Amazon Prime Video. Do đó, ê-kíp làm phim "Red One" vẫn hy vọng có thể tạo sức hút dài hạn trên nền tảng kỹ thuật số với hơn 250 triệu người dùng toàn cầu.

D.G.H